

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος τέταρτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰαννουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Στεφίου, 6.

18 Νοεμβρίου 1877

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

*αθανασίου
διακού*

ΤΟ ΟΡΩΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΟΡΩΜΕΝΟΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ F. BASTIAT]

Συντομία: σὺ δὲ σ. 705.

VIII. ΑΙ ΜΗΧΑΝΑΙ.

Ἄνάθεμα τὰς μηχανάς! Κατὰ πᾶν ἔτος ἡ προοδευτικὴ αὐτῶν ἰσχὺς καταδικάζει εἰς τὴν πενίαν ἑκατομμύρια ἔργατῶν, ἀφαιροῦσα αὐτοῖς τὴν ἐργασίαν, μετὰ τῆς ἐργασίας τὸν μισθὸν, μετὰ τοῦ μισθοῦ τὸν ἄρτον. Ἄνάθεμα τὰς μηχανάς!

Τὴν κραυγὴν ταύτην ὑψώνει ἡ δημοδὴς πρόληψις, καὶ αὐτῆς ἡ ἡχώ ἀντηχεῖ διὰ πᾶσων τῶν ἡμερησίων.

Ἄλλὰ—ἀνάθεμα τὰς μηχανάς;—ἰσοδυναμεῖ τῷ—ἀνάθεμα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Μὲ καταθλίβει δὲ ὅτι ἐνδέχεται νὰ εὐρεθῇ καὶ νοήμων ἄνθρωπος συνεπικυρῶν τὸ δόγμα τοῦτο.

Ἐὰν τὸ δόγμα ᾗναι ἀληθές, ποῖαι αἱ αὐστηρικαὶ αὐτοῦ συνέπειαι; Ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνεργητικότης, εὐεξία, πλοῦτος, εὐδαιμονία πιθανὰ εἰμὴ διὰ τοὺς ἡλιθίους λαοὺς, τοὺς καταδεδικασμένους εἰς διανοητικὴν ἀκίνησιν, εἰς οὓς ὁ θεὸς δὲν ἔδωκε τὸ ἐλεύθερον ὄρωρον τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ παρατηρεῖν, τοῦ συνδυάζειν, τοῦ ἐφευρίσκειν, τοῦ δι' ὀλιγωτέρων μέσων ἐπιτυχῆσαι πλείονα ἀποτελέσματα. Τὰ ῥάκη, ἐξ ἐναντίας, αἱ ῥυπαραὶ καλύβαι, ἡ πενία, ἡ ἀσιτία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀτονία εἶναι ὁ ἀναπόφευκτος κληρὸς παντὸς ἔθνους ζητοῦντος καὶ εὐρίσκοντος ἐν τῷ σιδήρῳ, τῷ πυρὶ, τῷ ἀνέμῳ, ἐν τῇ ἠλεκτρικῇ καὶ τῇ μαγνητικῇ, ἐν τοῖς χημικοῖς καὶ μηχανικοῖς νόμοις, ἐν ταῖς δυνάμεισι τέλος τῆς φύσεως τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἰδίων ἀτομικῶν δυνάμεων. Ἀρμύζει δὲ τότε νὰ εἰπωμεν μετὰ τοῦ Ρουσσώ «ὁ ἄνθρωπος, ὅστις σκέπτεται, εἶναι ζῶον διεφθαρμένον.»

Ἄλλὰ δὲν ἄρκει. Ἐὰν τὸ δόγμα ᾗναι ἀληθές, πάλιν, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται καὶ ἐφευρίσκουσιν, ἐπειδὴ πράγματι ὅλοι, ἀπὸ

τοῦ πρώτου ἕως τοῦ ἐσχάτου, καὶ κατὰ πᾶσαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν στιγμήν, προσπαθοῦν νὰ ἐπιτυχῶσιν τὴν σύμπραξιν τῶν δυνάμεων τῆς ἕξω ἡμῶν φύσεως, νὰ παράγωσι πλείοτερον δι' ὀλιγωτέρου κόπου, νὰ ἐλαττώσιν τὴν ἐργασίαν τὴν ὅποιαν αὐτοί, ἢ ἄλλοι χάριν αὐτῶν ἐπὶ ἀμοιβῇ, ἐκτελοῦσι, νὰ καρπῶνται ὅσον οἷόν τε μείζονα ποσότητα ἀπολαύσεων δι' ὅσον οἷόν τε ἐλάσσονος ἐργασίας, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης, ὀλοκλήρως, τρέχει εἰς πρᾶκμὴν ἕνεκεν αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς διανοητικῆς πρὸς τὴν πρόοδον ῥοπῆς, τοῦ κέντρου τούτου ἐκάστου ἀτόμου.

Πρέπει δὲ νὰ βεβαιωθῇ, ὡς συνέπειαι, διὰ μὲν τῆς στατιστικῆς ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Λαγκαστρίας (ἐν Ἀγγλίᾳ), φεύγοντες τὴν πατρίδα ταύτην τῶν μηχανῶν, παροῦνται πρὸς εὐρεσίαν ἐργασίας εἰς Ἱρλανδίαν, ὅπου αἱ μηχαναὶ εἶναι ἄγνωστοι, διὰ δὲ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ βαρβαρότης βρασιλεύει ἐν ταῖς χρόνις τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὅτι ὁ πολιτισμὸς λάμπει ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας.

Προδήλιως ἡ σωρεία αὕτη τῶν ἀντιφάσεων προσκυροῦσι εἰς τὴν λογικὴν καὶ τὴν συνείδησιν, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνομεν ὅτι τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ ὑποκρύπτῃ ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς λύσεως.

Ἴδού τὸ μυστήριον ὅπισθεν τοῦ ὀρωμένου εἶναι τὸ μὴ ὀρώμενον. Θὰ προσπαθῶ νὰ καταστήσω καὶ αὐτὸ ὀρώμενον. Ἡ ἀπόδειξις μου ὅλ' ἦναι ἐπανάληψις τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, διότι καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι τὸ αὐτό.

Οἱ ἄνθρωποι, ἂν δὲν ἐμποδίζονται ὑπὸ τῆς βίας, βέπουσι φυσικῶς πρὸς τὴν εὐθηνίαν, δηλαδὴ πρὸς τὴν δι' ὀλιγωτέρας ἐργασίας ἀόλουσιν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ὅθεν δῆποτε ἂν προέρχεται ἡ εὐθηνία, ἐξ ἐπιτηδείων παραγωγῶν, ἔστω καὶ ἀλλοδαπῶν, ἐξ ἐπιτηδείων παραγωγῶν, ἔστω καὶ διὰ μηχανῆς.

Ἡ κατὰ τῆς ῥοπῆς ταύτης θεωρητικὴ ἀντίρρηση εἶναι ἡ αὐτὴ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις. Καταδικάζουσιν αὐτὴν ὡς συνεπαγομένην ἑλλειψιν ἐργασίας διὰ τοὺς ἐργάτας. Ἄλλ' ἡ ἑλλειψις αὕτη εἶναι κατὰ τὸ φαινόμενον. Δὲν προσέχουσι δὲ εἰς τὴν μεταξύ διαρκοῦς καὶ προσωρινῆς ἀργίας διαφορὰν. Ὅθεν ἀντιτάσσομαι, κατὰ τὰς περιστάσεις ἀμφοτέρας, τὸ αὐτὸ πρα-

κτικόν ἐμπόδιον, τὴν βίαν. Ὁ νομοθέτης ἀπαγορεύει καὶ τὸν ἐξωτερικὸν καὶ τὸν διὰ μηχανῶν ἀνταγωνισμὸν.

Καὶ διὰ τίνος ἄλλου μέσου εἶναι δυνατὸν νὰ κατασταλῇ φυσικὴ τις ῥοπή, εἰμὴ δ' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐλευθερίας του;

Ἐν τισιν ἐπικρατείαις ὁ νομοθέτης ἀπαγορεύει τὸν ἕνα μόνον ἐκ τῶν ἀνταγωνισμῶν, δυσανασχετῶν περὶ τοῦ ἑτέρου. Τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ ὅτι ἐκεῖ ὁ νομοθέτης εἶναι ἀνακόλουθος.

Μὴ μᾶς ἐκπλήττη τοῦτο. Ὅταν εἰσέρχηται τις εἰς ψευδῆ ὁδὸν, εἶναι πάντοτε ἀνακόλουθος ἄνευ τῆς ἀνακολουθίας αὐτῆς ἢ θελε κατατραφῆ ὁ κόσμος. Οὔτε ὑπῆρξεν, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ ἀρχὴ ψευδῆς, τῆς ὁποίας ἐξήχθησαν καὶ ἐφημερίσθησαν ὅλαι αἱ συνέπειαι. Εἶπα ἄλλοθι ὅτι ἡ ἀνακολουθία εἶναι τὸ ὄριον τοῦ παραλογισμοῦ, δύναμαι δὲ νὰ προσθέσω ὅτι εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἂς ἐπανεέλθω εἰς τὴν ἀπόδειξίν μου, ἥτις δὲν θὰ ἦναι μακρὰ.

Ὁ Εὐπολις εἶχε 2 φράγκα, καὶ δι' αὐτῶν ἐπλήρωσε δύο ἐργάτας. Ἄλλ' ἐπινόει μηχανισμὸν, ὅστις συντέμνει τὴν ἐργασίαν κατὰ τὸ ἥμισυ. Ὅθεν οἰκονομεῖ ἐν φράγκον καὶ ἀποπέμπει ἕνα ἐργάτην.

Ἀποπέμπει ἕνα ἐργάτην εἶναι τὸ ὀρώμενον. Τοῦτου δὲ μόνου ὀρωμένου, ἔπονται τὰ σχόλια.

«Ἴδου πῶς ἡ πενία εἶναι ἀκόλουθος τοῦ πολιτισμοῦ, ἰδου πῶς ἡ ἐλευθερία εἶναι ὀλεθρὴ τῇ ἰσότητι. Ἄμα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔλαμψε μίαν κατὰκτησιν, εἰς ἐργάτης ἔπεσεν εἰς τὴν βάρηρον τῆς πενίας. Καὶ ἐνδέχεται μὲν ὁ Εὐπολις νὰ ἐξακολουθῇ παρέχων ἐργασίαν εἰς τοὺς δύο ἐργάτας, ἀλλὰ δὲν θὰ δίδῃ εἰμὴ ἥμισυ φράγκον εἰς ἕκαστον, ἀντὶ ἐνὸς ὡς πρότερον, ἐπειδὴ ὁ μεταξὺ των διαγωνισμὸς θὰ ἐπιφέρῃ ἐλάττωσιν τοῦ ἡμερομισθίου. Οὕτως οἱ πλοῦσιοι γίνονται πλουσιώτεροι καὶ οἱ πένητες πενέστεροι. Ἀνάγκη ν' ἀναπλασθῇ ἡ κοινωνία.»

Ὁραῖον συμπέρασμα καὶ ἄξιον τοῦ προλόγου.

Ἄλλ' εὐτυχῶς καὶ πρόλογος καὶ συμπέρασμα εἶναι ψευδῆ, διότι ὅπισθεν τοῦ ἡμίσεος τοῦ φαινομένου, ὅπερ ὀράται, εἶναι τὸ ἕτερον ἥμισυ, ὅπερ δὲν ὀράται.

Δὲν ὀράται τὸ φράγκον, ὅπερ οἰκονόμησεν ὁ Εὐπολις, καὶ αἱ ἀναγκαῖαι τῆς οἰκονομίας αὐτῆς συνέπειαι.

Ἐπειδὴ, συνεπεῖχ τῆς ἐφευρέσεώς του, δαπανᾷ ὁ Εὐπολις ἐν μόνον φράγκον εἰς ἡμερομισθίον πρὸς ὠρισμένην ἀπόλαυσιν, μένει αὐτῷ τὸ ἕτερον.

Εἰς λοιπὸν ἐργάτης διαθέσιμος, ἀλλὰ καὶ ἐν φράγκον διαθέσιμον ὡσαύτως. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἀπαντῶνται καὶ συνδυάζονται.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι μεταξὺ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως τῆς ἐργασίας, ὅτι μεταξὺ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως τοῦ μισθοῦ ἡ σχέσις δὲν μετεβλήθη παντάπασιν. Ἡ ἐφεύρεσις καὶ ὁ διὰ μόνον τοῦ ἐνὸς φράγκου πληρωνόμενος ἐργάτης κάμνουσι τώρα τὸ ἔργον, ὅπερ ἐγένετο πρότερον διὰ τῶν δύο ἐργατῶν.

Ὁ δεύτερος ἐργάτης, πληρωνόμενος διὰ τοῦ δευτέρου φράγκου, καταγίνεται εἰς ἄλλο ἔργον.

Τὶ λοιπὸν μετεβλήθη; Προσετέθη μία ἐθνικὴ ἀπόλαυσις ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ ἐφεύρεσις εἶναι κατὰκτησις δωρεᾶν γενομένη, εἶναι κέρδος τῆς ἀνθρωπότητος δωρεᾶν γενομένη.

Ἐκ τοῦ τύπου τῆς ἀποδείξεώς μου δύναται τις νὰ ἐξκαγγῆ τὸ ἐξῆς συμπέρασμα.

Πολλὰ καλῶς, μοὶ λέγει, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν μηχανῶν ὠφέλειαν ἀπολαύει ὁ κεφαλαίουχος, οἱ ἡμερόβιοι ἐργάται ὅμως, ἔστω ὅτι ὑποφέρουσι προσωρινῶς, δὲν κερδαίνουσι τίποτε, διότι, ὡς καὶ σὺ παραδέχεσαι, καὶ μὲν αἱ μηχαναὶ μεταπορίζουσι μόνον, χωρὶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν αὐξάνουσι.

Δὲν προστιθέμεν ν' ἀναιρέσω διὰ τῆς παρούσης διατριβῆς ἕλας τὰς ἀντιρρήσεις. Μόνος σκοπός μου ἦτον ν' ἀναιρέσω ἐπιδολαβεστάτην καὶ κοινῶς διαδεδομένην πρόληψιν, ν' ἀποδείξω ὅτι νέκ τις μηχανὴ δὲν καθιστᾷ διαθέσιμον ἀριθμὸν τινα βραχιόνων, εἰμὴ καθιστῶσα ὡσαύτως καὶ ἀναγκαίως διαθέσιμον τὴν ἀξίαν δι' ἧς ἐπληρώνονται. Ἡ ἀξία καὶ οἱ βραχιόνες οὗτοι συνδυάζονται πρὸς παραγωγὴν προϊόντος, ὅπερ πρὸ τῆς ἐφευρέσεως ἦτον ἀδύνατον νὰ παραχθῇ. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται ὅτι ἡ μηχανὴ ἔχει ὡς δραστηκὸν ἀποτελεσμα αὐξήσειν ἀπολαύσεω δι' ἴση ἐργασίας.

Τὶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης; Κατὰ πρῶτον ὠφελεῖται τῷ ὄντι ὁ κεφαλαίουχος, ὁ ἐφευρέτης, ὁ πρῶτος ὅστις μετεχειρίσθη ἐπιωφελῶς τὴν μηχανήν. Ἡ ὠφέλεια εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τῆς εὐφυίας καὶ τῆς τόλμης του. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ οἰκονομεῖ, ὡς εἶδομεν, ἐπὶ τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν, ἡ δὲ οἰκονομία του, ὁπωσδήποτε δαπανωμένη (καὶ δαπανᾶται πάντοτε), ἐνασχολεῖ τόσους ἀκριβῶς ἐργάτας, ὅσοι ἕνεκα τῆς μηχανῆς ἀπεπέμφθησαν.

Ἀλλὰ τὸν εὐτυχῆ τοῦτον κεφαλαίουχον ὁ διαγωνισμὸς τὸν βιάζει νὰ ἐλαττώσῃ τὸ τίμημα τοῦ προϊόντος του ἕως τοῦ μέτρου αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας του.

Καὶ τότε ἔχει πλέον ὁ ἐφευρέτης, ἀλλὰ ὁ ἀγοραστής τοῦ προϊόντος, ὁ ἀναλωτής, ὁ κόσμος, ἐν ᾧ περιέχονται καὶ οἱ ἐργάται, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ ἀνθρωπότης ἀπολαύουσι τὴν ἐκ τῆς ἐφευρέσεως ὠφέλειαν.

Τὸ μὴ ὀρώμενον δὲ εἶναι ὅτι ἡ οἰκονομία, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἀναλωταὶ ἔκαμον, ἀναπληρῶναι τὸ ποσὸν, ὅπερ χρησιμεύει εἰς πληρωμὴν

τῶν ἡμερομισθίων, καθ' ὅσον διὰ τῆς μηχανῆς ἐλαττώθη.

Ἐπανερχομαι εἰς τὸ παράδειγμα. Ὁ Εὐπολις παράγει προϊόν τι δαπανῶν 2 φράγκα εἰς μισθόν.

Συνεπεῖχ τῆς ἐφευρέσεώς του δὲν δαπανᾷ τοῦ λοιποῦ εἰμὴ 1 φράγκον.

Ἐν ὅσω πωλεῖ τὸ προϊόν του εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἐργάζεται πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ εἰς ἐργάτης ἀντὶ τῶν δύο, τὸ ὀρώμενον, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἑτέρου φράγκου, ὅπερ οἰκονόμησεν, ἐνασχολεῖται ὁ δεύτερος, ἐργάτης εἰς ἄλλην ἐργασίαν, τὸ μὴ ὀρώμενον.

Ὅταν διὰ τῆς φυσικῆς τῶν πραγμάτων πορείας βιασθῇ ὁ Εὐπολις νὰ ἐλαττώσῃ κατὰ ἐν φράγκον τὴν τιμὴν τοῦ προϊόντος, τότε δὲν οἰκονομεῖ αὐτῆς, δὲν ἔχει τὸ δεύτερον φράγκον ἵνα τὸ διαθέσῃ πρὸς νέαν ἐργασίαν, πρὸς νέαν παραγωγὴν, ἀλλὰ τότε ὠφελεῖται ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ ἀγοράζων τὸ προϊόν πληρῶναι ἐν μόνον φράγκον, οἰκονομεῖ τὸ δεύτερον καὶ οὕτως αὐξάνει ἀναγκαίως τὸ ποσὸν τὸ προωρισμένον εἰς πληρωμὴν τῶν ἡμερομισθίων. Εἶναι καὶ τοῦτο μὴ ὀρώμενον.

Ἐδώκαμ τοῦ προβλήματος τούτου τῶν μηχανῶν καὶ ἄλλην λύσιν, ἐκ τῶν πραγμάτων ἐξαγομένην, πρακτικὴν.

Ἡ μηχανὴ, εἶπον, ἐλαττώνει τὰ τῆς παραγωγῆς ἐξοδα, ὅπερ ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν ἐλάττωσιν τῆς τιμῆς τοῦ προϊόντος. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη ἐπιφέρει αὐξήσειν ἀναλώσεως, οὕτη δὲ ἐπάγει ἀναγκαίως αὐξήσειν παραγωγῆς καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀνάγκην ἴσων ἢ πλεονετέρων ἐργατῶν μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν παρὰ πρότερον. Ἀπόδειξις: τὰ τυπογραφεῖα, τὰ κλωστήρια κλπ.

Ἡ ἀπόδειξις αὕτη δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ, ἐπειδὴ πρέπει ἐξ αὐτῆς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ἂν ἡ ἀνάλωσις ὠρισμένου τινὸς προϊόντος ἦναι στάσιμος ἢ σχεδὸν στάσιμος, ἡ μηχανὴ βλάπτει τὴν ἐργασίαν, ὅπερ δὲν εἶναι ἀληθές.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς ἕνα τόπον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι φροοῦσι πῖλους. Ἄν κατορθωθῇ, διὰ μηχανῆς, νὰ ἐλαττωθῇ ἡ τιμὴ κατὰ τὸ ἥμισυ, δὲν ἔπεται ἀναγκαίως ὅτι θὰ ἀγοράζωνται διπλάσιοι πῖλοι.

Θὰ εἰπωμεν, ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, ὅτι μέρος τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ἐπαθε καὶ ἀπρακτεῖ; Ναι, κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐκείνην ἀπόδειξιν, ὅχι, κατὰ τὴν ἐδικήν μου διότι, ἂν καὶ κανεὶς πῖλος δὲν ἀγορασθῇ περισσότερο εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, τὸ ποσὸν ὅλον τῆ διὰ ἡμερομισθία προσδιορισμένον θὰ ἦναι οὐδὲν ἥττον ἀκέραιον. Ὅτι, ἐξ αὐτοῦ ὀλιγώτερον θὰ χρησιμεύῃ εἰς τὴν πιλοποιητικὴν βιομηχανίαν θὰ ἦναι οἰκονομία, κέρδος τῶν ἀναλωτῶν ὅλων, καὶ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς πληρωμὴν ἀρ' ἐνὸς τῆς ἄλλης ἐργασίας, ἥτις θ' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἕνεκα τῆς μηχανῆς περιττὴν εἰς τὴν πιλοποιίαν, καὶ ἀρ' ἑτέρου εἰς

περικεῖρω ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων βιομηχανιῶν.

Καὶ οὕτω γίνεται. Ἐνθυμούμαι τὴν συνδρομὴν τῶν ἐφημερίδων 80 φράγκα' σήμερον εἶναι 48. Οἱ συνδρομηταὶ οἰκονομοῦσιν οὕτω 32 φράγκα. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἢ καὶ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, ὅτι τὰ 32 ταῦτα φράγκα ἐξακολουθοῦν νὰ πλουτίζωσι τὴν ἐφημεριδογραφικὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ τὸ βέβαιον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι ὅτι, ἂν δὲν πλουτίζωσιν αὐτὴν, πλουτίζουσιν ἄλλην. Ὁ μὲν λαμβάνει πλεονεξία ἐφημερίδας διὰ τῆς οἰκονομίας τῶν 32 φράγκων, ὁ δὲ τρέφεται δι' αὐτῶν καλλήτερον, τρίτος ἐνδύεται εὐπρεπέστερον, ἄλλος κατοικεῖ ἀνετώτερον.

Οὕτως αἱ βιομηχανίαι εἶναι ἀλληλέγγυοι. Σχηματίζουσι μέγα σύνολον, τὰ μέρη τοῦ ὁποίου κοινωνοῦσι διὰ μυστικῶν σωλήνων. Ὅτι οἰκονομεῖται ἐκ τῆς μιᾶς δαπανᾶται ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Ἀνάγκη νὰ γείνη καταληπτὸν ὅτι ἡ οἰκονομία δὲν γίνεται ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἡμερομισθίων.

Ἐπιτελεσθέντα

I. B.

Θεοδώρου δὲ Κελδράκη

ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

ὑπὸ Σπ. Μηλιαράκη.

Συμπερίεχ' ἐπὶ πηλ. 707.

Λάχανα καὶ ἐδωδεκα χέρτα.

«Τὰ ἰδίως λάχανα, κοινῶς λαχανικά, διαίρονται ἐν Ἀττικῇ εἰς δύο σαφῶς διακεκριμένους κλάσεις, εἰς χειμερινὰ καὶ εἰς θερινὰ λάχανα, ὧν τὰ μὲν πρῶτα σπείρονται κατὰ τὸ ἔαρ ἢ τὸ θέρος καὶ πωλοῦνται κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου ἢ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου, διαρκούντα καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα μέχρι τοῦ Ἀπριλίου ἢ τοῦ Μαΐου, τὰ δὲ θερινὰ σπείρονται τὸν Ἀπρίλιον καὶ τρώγονται ἀπὸ τῶν μέσων Ἰουνίου ἢ τῶν ἀρχῶν Ἰουλίου μέχρι τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου. Ὅρισαντες δὲ τὸν χρόνον τῆς σπορᾶς καὶ πωλήσεως τῶν λαχάνων εἴχομεν, ὡς εἶκός, ὑπ' ὅψιν ἡμῶν μόνον τὴν ἀττικὴν λαχανοφυτείαν. Διότι ὅταν ἐκτίθενται ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν κερποὶ ἢ λάχανα δὲν ἔπεται, ὅτι καὶ τότε ὠρισμένον ἢ ἀπαρχαῖ τῶν προϊόντων ἔρχονται ἐνταῦθα σχεδὸν πάσαι ἐξ ἄλλων χωρῶν, ἐνίστα καὶ ἀπὸ πολὺ μεμακρυσμένων, ἰδίως δὲ ἐξ Αἰγίνης, Πόρου, Σύρου καὶ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας αὐτῆς ἐξ Αἰγύπτου.

*) ΛΑΧΑΝΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΑ

«Κράμβη ἢ λαχανόδεος (κ. λάχανον). Ταύτης κηπεύονται ἐν Ἀττικῇ αἱ ἐξῆς ποικιλίαι: Κρ. ἢ λαχ. κεφαλοειδῆς (κ. μάππα), Κρ. λαχ. ἢ σαβανθία (κ. βέρσα ἢ βέρτσολο), Κρ. λαχ. ἢ βοτρυειδῆς (κ. κουνουπίδι), ἐξαίρετου ποιότητος καὶ ὠραιότητος, Κρ. ἢ κωνομελίαινα (κ. κουνουπίδι μακρὸν), Κρ. ἢ ἀσπαργωειδῆς (κ. παραπούλια), Κρ. ἢ γογγυλοειδῆς (κ. γουλιὰ ἢ γογγύλια). Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ εἶδη σπείρονται τὸν Μαῖον,

μεταφυτεύονται κατὰ καιρούς ἀπὸ τῶν μέσων Ἰουλίου καὶ διακοῦσιν ἕκτοτε ἀπὸ τῶν μέσων Ὀκτωβρίου δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος.

«Κράμβη ἢ γογγύλη (κ. βέβαις) φυτεύεται ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῶν μέσων Ἰουλίου, πωλεῖται δὲ ἀπὸ τῶν μέσων Ὀκτωβρίου μέχρι Μαΐου.

«Ραφανίς ἢ ἡμερος (κ. βεπάνι) εἶνε συνήθως εὐμεγέθης, ἐπιμήκης, λευκὴ ἢ ἐρυθρά. Σπανιωτέρη εἶνε ἢ ἔχουσα ῥίζαν στρογγύλην, μικράν. Φυτεύεται κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους ἀδιακρίτως, πλὴν ἐν καιρῷ τῶν μεγίστων κρυμάτων τοῦ θέρους, διὸ καὶ πωλεῖται ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου μέχρι τέλους τοῦ Μαΐου.

«Σίραπυ τὸ μέλιον (κ. σινάπι), Λεπίδιον τὸ ἡμερον (κάρδαμον) καὶ Εὐζωμον τὸ ἐδώδιμον (κ. ῥόκα, ἀζούματα) εἰσι σταυρανθῆ, σπειρόμενα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Ἰουλίου κατ' ἐπανάληψιν καὶ διατηρούμενα ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ὀκτωβρίου καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ μέχρι Μαΐου.—Τρώγονται ὡς φυλλίδες (σαλάτα).

ΚΙΝΗΘΙΣΤΗ

«Ὁ Θριδάξ εἰς δύο ποικιλίας κηπεύμενος ἐν ταῦθα (Θριδάξ ὁ ἡμερος, ποικιλία ῥωμαϊκῆ, κοινῶς μαρούλια καὶ Θρ. ὁ ἡμ., ποικιλία γερμανικῆ, κοινῶς γερμανικὰ μαρούλια ἢ γερμ. σαλάτα) σπείρεται ἐπανειλημμένως ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου, τρώγεται δὲ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Μαΐου.

«Κιχώριον ἢ σέρις (κ. ἀντίδια) καὶ Κιχ. τὸ ταρφόφυλλον (κ. ῥαδίγια) σπείρεται κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου, μεταφυτεύεται τὸν Σεπτέμβριον, φέρεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ὀκτωβρίου μετὰ τοῦ θρίδακος, ἐὰν δὲ σπαρῆ βραδύτερον διαρκεῖ μέχρι τοῦ ἔαρος.

ΣΚΙΑΣΙΣΤΗ

«Ἄπιον τὸ βαρβόσμον (κ. σέλινον). Τούτου ἐν χρήσει εἶνε ὁ μίσχος τῶν φύλλων καὶ αἱ ῥίζαι, ὡμαὶ ἢ ἔδρασμέναι ὡς φυλλίς, λάχανον κ.τ.λ. Γεωργεῖται τὸν Ἰανουάριον καὶ ἐκ δευτέρου τὸν Ἰούλιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀγορὰν καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἔτους.

«Σταφυλίτος ὁ ἄγριος (κ. κάρδαμα, δαφνία καὶ χαδούτσια) σπείρεται κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου, ἐκ νέου δὲ τὸν Μάρτιον. Ἐν χρήσει ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαΐου.

ΑΛΟΦΙΘΙΣΤΗ (Salsolites)

«Τεῦτλον τὸ κοινόν, ποικιλία σικελικῆ, λευκὸῤῥίζος (κ. σέσκυλα ἢ σέσκουλα) καὶ ποικιλία πορφυροῤῥίζος (κ. κοκκινογούλια ἢ παντζάρι), γεωργεῖται σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ πάντοτε εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀγορὰν.

«Σπανάκιον τὸ λαχανώδες (κ. σπανάκι) κηπεύεται ἀπὸ τοῦ μέσου Ἰουλίου μέχρις Ὀκτωβρίου ἐπανειλημμένως καὶ διαρκεῖ, ὅπως καὶ τὰ πλεῖστα χειμερινὰ λάχανα, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαΐου. Καὶ Τετραγωνόκαρπος ὁ πλατύκυκλος (Tetragonia expansa) θεραπεύεται ὡς

ἔμμονον φυτὸν, ἀναπληρωτικὸν τοῦ σπανακίου.

ΚΟΛΟΒΙΣΤΗ

«Πίσον τὸ ἡμερον (κ. ἀρακάς) καὶ Πίσον τὸ σακχαρώδες (κ. πιζέλικ ζαχαράτα). Ἀμφότερα φυτεύονται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ χειμῶνος ἐπανειλημμένως. Χλωρὰ ὄσπρια εὐρίσκονται ἀπὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαΐου. Ταῦτ' ὀλεκτέον καὶ περὶ τοῦ ἐδώδιμου Βικίου (κ. κουκκίτζς).

ΚΡΙΝΟΙΣΤΗ

«Κρόμμυον τὸ πράσον (κ. πράσα) καὶ Κρ. τὸ ἡμερον (κ. σκόροδον) μεταφυτεύονται ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι Σεπτεμβρίου τρώγονται δὲ χλωρὰ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὰ ξηρὰ σκόροδα ἐξάγονται τὸν Μαῖον ἀπὸ τῆς γῆς.

«Κρόμμυον τὸ κοινόν (κ. κρομμύδι). Οἱ νεαροὶ βολβοὶ καὶ τὰ περιβολιδία (κοινῶς κοκκάρι) μεταφυτεύονται ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Μαρτίου καὶ τρώγονται χλωρὰ καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ. Οἱ μεγάλοι δὲ καὶ εὐμεγέθεις βολβοὶ ἐξάγονται ἀπὸ τῆς γῆς μόλις κατὰ Ἰούνιον. Ἡ κρομμυοφυτεῖα εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀσκειῖται πολὺ.

Β' ΛΑΧΑΝΑ ΘΕΡΙΝΑ

«Ἐνῶ τὰ χειμερινὰ λάχανα εἶνε ἐγγχώρια κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἤττον τῆς τε μέσης καὶ βορείου Εὐρώπης, θεραπεύονται δὲ καὶ αὐτόθι, τὰ θερινὰ λάχανα τῆς Ἀττικῆς, πλὴν τῶν κυάμων, φύονται εἰς τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην, ὃ δὲ ἐδώδιμος Ἡβίσκος ἰδίως εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν. Εἰς τὰ θερινὰ λάχανα ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς εἶδη:

«Ἡβίσκος ὁ ἐδώδιμος (κ. μπάμιας) σπείρεται περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου, ὅτε οὐδεὶς φόβος ἐπιτείνεται πάχνης ἢ νυκτερινοῦ ψύχους (ἢ ὅπως λέγουσιν οἱ κηπουροὶ: ὅταν φύγη τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ βουνά). Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ Ἰουλίου ἄρχονται νὰ πεπαίνωνται καὶ νὰ τρώγονται οἱ χλωροὶ αὐτῶν καρποί. Ἐν φυτὸν ἡβίσκου φέρεται πολλοὺς καρπούς, ἀδιακόπως κατὰ μικρὸν πεπαινομένους, οὕτως ὥστε ἡ καρποφορία τοῦ ἡβίσκου, ὅπως καὶ ὄλων τῶν θερινῶν λαχάνων, διαρκεῖ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ τῶν μέσων τοῦ Ὀκτωβρίου.

«Φασίολος ὁ μακροκαρπος καὶ Δόλιχος ὁ μελανόφθαλμος (κ. φασούλια καὶ φασουλάκια) κηπεύονται ἐπίσης κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου ἔρχονται εἰς τὴν ἀγορὰν οἱ πράσινοι φασίολοι: οἱ τοῦ δολίχου ὀψιτέρον.

«Αυκοπέρισκον τὸ ἐδώδιμον (κ. ντομάτα), Στρογγύλος ὁ ἐδώδιμος (μελιτζάνα) καὶ Καψικὸν τὸ ἐτήσιον (κ. πιπερὴ, τὰ τρία ταῦτα πολυζήτητα καὶ πολυγεώργητα στρογγυλεῖδᾶ, σπείρονται κατὰ τὰ μέσα Δεκεμβρίου (περὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, 6/18 Δεκεμβρίου, ἐν γάστραις

ἢ κιβωτίοις, εἰς θέσεις εὐσκεπεῖς καὶ εὐηλίους, τὰ δὲ νέα φυτὰ μεταφυτεύονται ὅταν παρέλθῃ ὄλιγος τὸ ψύχος καὶ ὁ οὐρανὸς κλιθεῖται, δηλ. περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου. Περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἔρχονται εἰς τὴν ἀγορὰν οἱ πρῶτοι ἐδώδιμοι καρποί.

«Στρογγύλος ὁ κοινὸς ἰδρύριος ἢ τὰ γαιώμηλα, περὶ ὧν καὶ ἀνωτέρω περὶ τὰς κυρίως γαιωργουμένους φυτοῖς ἐγένετο λόγος, θεραπεύονται ἐνίοτε καὶ ἐν σμικρῷ ἐν τοῖς λαχανοκήποις.

«Ἡλιανθος ὁ κοινὸς ἰδρύριος (κ. κολοκάσις) εἶνε φυτὸν χρόνιον, γεννῶν κονδύλους, κατὰ τὸ θέρους καὶ τὸ φθινόπωρον ἐξαγομένους ἐκ τῆς γῆς καὶ τρωξίμους ὡς τὰ γαιώμηλα.

«Κυνάρα ὁ σκόλυμος καὶ Κυν. ἡ ἀκαρθώδης (κ. ἀγκυράρα). Εἰς τὸ πρῶτον εἶδος, τὸ μάλλον συνηθέρον καὶ ἀξιολογότερον, τὰ λεπία τῆς κεραλικῆς ἀνθήσεως εἶναι ὑποστροφύλλα καὶ σχεδὸν ἄνευ ἀκάνθης, εἰς δὲ τὸ δευτέρον ἀποξησμένα κατὰ τὸ ἄκρον αὐτῶν καὶ μακράκανθα. Αἱ κυνάραι πολλαπλασιάζονται διὰ σπερμάτων ἢ παρασπιδίων (ἐκ τῶν παρασπιδίων τοῦ ῥιζώματος). Σπείρονται τὸν Ἰούλιον αἱ δὲ παρασπιδίαι κατὰ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου μετὰ τὰς πρῶτας βροχάς. Αἱ πρῶτοι κυνάραι (μικρότερον τι εἶδος) φέρονται εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν Δεκεμβριον καὶ Ἰανουάριον. Ὁ κύριος ὅμως χρόνος τῆς κυνάραι ἐν Ἀττικῇ εἶνε ὁ Φεβρουάριος μέχρι τοῦ Μαΐου.

«Πέπων ὁ κοινός καὶ ὁ ἡμερος (ὁ ὑδροπέπων καὶ τὸ πεπόνιον) ἀνήκουσι μὲν εἰς τὰ θερινὰ λάχανα, ἀλλ' ἐπειδὴ κατωτέρω ἀφιερῶμεν ἴδιον κεφάλαιον περὶ τῶν σικυειδῶν ἐκεῖ θέλομεν κάμει περὶ αὐτῶν λόγον.

«Ἀνδράχνη ἢ λαχανώδης ποικιλ. ἡμερος, (ἀνδράκλα ἢ γλυστρίδα). Εὐχρηστεῖ ὡς κυρία φυλλίς (σαλάτα) μετὰ τῶν σικυῶν καὶ τοῦ λυκοπερσίου. Σπείρεται ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Μαΐου, οὕτως ὥστε διατηρεῖται ἀπὸ τοῦ μέσου Μαΐου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου.

«Προσθήκη: δίκην καταλέγομεν εἰς τὰ λάχανα καὶ τὰ ἀρωματικὰ λάχανα τοῦ μαγειρείου, τὰ μὴ ἐλλείποντα ἀπ' οὐδενὸς κήπου, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων δὲ παρεμβλλόμενα ὡς ἀρώματα ἐν πολλοῖς φαγητοῖς, ἰδίως νηστισίμοις, πρὸς εὐγευστίαν, πολὺ δὲ ἀγαπώμενα ὡς ἐκ τῆς ὁσμῆς. Τὰ πλεῖστα τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν χειλανθῶν. Τὴν πρῶτην δὲ θέσιν κατέχει Ὁμμιον τὸ βασιλικόν (κ. βασιλικός). Τὸ φυτὸν τούτο εἶνε ἐθνικὸν σχεδὸν φυτὸν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, οὐ μόνον δὲ κηπεύεται ἔμφρονον ἐν τοῖς κήποις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγγείοις. Ἀπ' οὐδεμιᾶς οἰκίας ἐλλείπει κατὰ τὸ θέρους, θεραπεύεται δὲ ἐπιμελῶς ἐν ἀγγείοις ἰδίως ὑπὸ τῶν γυναικῶν. Ὑπάρχει δὲ γενικὸν ἔθος ἐν ταῦθα ἀνχωροῦντος τοῦ ξένου ἢ φίλου ἀπὸ τῆς οἰκίας μετὰ ἐπίσκεψιν, νὰ δίδηται εἰς αὐ-

τὸν κλαδίσκος Βασιλικῆς, ἢ τούτου ἐλλείποντος, Ἡδυόσμου, Μελίσσης, Πυρέθρου τῆς ἀθανασίας (κ. καρυφυλλίου) κ.τ.λ.

«Τοῦ ὠκίμου κηπεύεται ἰδίως πλατύφυλλος τις ποικιλία (ὁ πλατύφυλλος βας.) καὶ μικρόφυλλος (κ. μικρόφυλλος βας.) Τοῦ πρώτου τὰ φύλλα εἶνε τόσῳ μεγάλα, ὥστε εἶνε χρήσιμα ὡς ἀρωματικὸν περιεβλήμα τῶν βλαμῶν τοῦ κρέατος (κ. ντοματῶν). Ἀγαπητότερος διὰ τὴν ἐν ἀγγείοις θεραπείαν εἶνε ὁ μικρόφυλλος, οὗτινος τέμνοντες τοὺς ἀνοηθροὺς ἀκρεμόνας, μεταβάλλουσιν εἰς στρογγύλην καὶ πυκνοφυλλὸν τὴν κόμην.

«Ὁ βασιλικός εἶνε φυτὸν θερινόν, σπειρόμενον τὸν Ἀπρίλιον καὶ μεταφυτεύμενον ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Ἰουλίου. Πλὴν τοῦ ὠκίμου μνημονεύομεν ἐκ τῶν χειλανθῶν: Ἡδυόσμου τοῦ περιώδους (κ. ἡδυόσμου), συνήθως συνεμβλασμένου τῆς φυλλίδος καὶ τῶν λαχάνων, Μελίσσης τῆς κηπαίας (κ. μελισσοκόρτου) ἀμφοτέρων φυτῶν διαρκῶν, Ἀθανωτίδος τῆς ἰατρικῆς (κ. δένδρον λιθάνου), ἀγαπητοῦ ἀρώματος τοῦ ἐψητοῦ κρέατος, τῶν τηγανιτῶν ἰχθύων κ.τ.τ., Ὁριγάνου τοῦ σαμψύχου (κ. μαντζουράνας), Ἐλισσαφάκου τοῦ ἰατρικοῦ (κ. φλασκομηλέας) καὶ Τιθύου τοῦ ἰατρικοῦ (κ. λεβάντας), ὄλων φυτῶν ἡμιθέμων.

«Εἰς τὰ ἀρωματικὰ λάχανα ἀνήκουσι καὶ τὰ ἑξῆς συνήθως θεραπεύμενα.

ΣΚΙΑΣΙΣΤΗ

«Πετροσέλιον τὸ ἡμερον (κ. μαϊντανός καὶ μακεδονίσι), Μάραθρον τὸ ἰατρικόν (κ. μάραθρον) καὶ Ἀνηθον τὸ κοινόν (κ. ἄνηθον).

ΣΥΝΘΕΤΑ

«Πυρέθρον ἢ ἀθανασία (κ. κόστος καὶ καρυφυλλί), Ἀψιρίθιον τὸ δένδροειδές (κ. ἀψιρῆ ἢ ἀψιθιά), τέλος Πήγαρον τὸ βαρβόσμον (κ. ἀπήγανος).

Ἐπιτελεῖται τὸ τέλος.

Μία κατὰ τὸν Β' πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ΕΘΝΙΚΗ ΕΝ ΛΕΥΚΑΔΙ ΣΥΝΘΕΤΙΣ

Παλαιὰ καὶ νέα

Φίλιππος ὁ Δημητρίου, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ ἐκκτονταετηρίδος συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς πανελληνίου ἐνότητος, ὡς ὁ προκατοχος αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας τὴν ἰδέαν τῆς Ἑλληνικῆς παντοκρατορίας. Ἀλλ' οὔτε ὁ Φίλιππος ἤτο Ἀλέξανδρος, οὔτε αἱ περιστάσεις ἦσαν πλέον αἱ αὐταί. Ἐνθερμος ὄπαδός τῆς μεγάλης ἐθνικῆς

1. Πρὸς τὴν αὐτὴν σκοπὴν μεταχειρίζονται καὶ τὰ νεαρὰ καὶ ταυρὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου (ἀμπελόφυλλα), αἵτινα δίδουσιν εἰς τὸ φαγητὸν ἡδυστάτην καὶ ὑπόψυκον γεῦσιν.
2. Ὁ βασιλικός σπείρεται συνήθως ἰδίως τὴν 9 Μαρτίου, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Σαράντιου (τὸν ἐν Σεβαστείᾳ 40 Μαρτίου). Διὰ τὴν Ἀττικὴν ὅμως ἡ ὥρα αὕτη πρὸς σπαρὰν τοῦ ὠκίμου εἶνε πολὺ πρῶτος, τοῦλάχιστον ἐπὶ τῶν ὑπαίθριων τόπων.

ιδέας, τολμητίαις, φιλοπόλεμος, δὲν ἔφθανε βεβαίως διὰ τῶν πτερόγων τῆς ἐξημένης φαντασίας του μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Γάγγου, ὠνειρεύετο ὅμως ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ ἴδῃ τὴν κυρίως τότε λεγομένην Ἑλλάδα μίαν καὶ ἀδιαιρέτου ὑπὸ τὸ μακεδονικὸν του σκῆπτρον μοναρχικῶς πολιτευομένην, στρατιωτικῶς συντεταγμένην ἐπομένως τὸσον κραταίαν ὥστε ἀφόβως ν' ἀντιτάσσεται κατὰ πάσης ξενικῆς ἐπιθέσεως πρὸς περιφρούρησιν τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας.

Ὁ βασιλικὸς οἶκος τῶν Μακεδόνων, καίτοι ἑλληνικώτατος, οὐδεμίαν ἠσθάνετο συμπάθειαν πρὸς τὰ δημοκρατικὰ θεωρήματα, οὔτε παρεδέχτο ὅτι οἱ βασιλεῖς πρέπει μόνον νὰ βασιλεύωσι καὶ νὰ μὴ κυβερνώσιν. Εἶκοσι πρὸ τοῦ σιδηροῦ Βίσμαρκ αἰῶνας ἔθετον οἱ ἡγεμόνες ἐκείνοι τὴν ὑλικὴν δύναμιν ὑπεράνω τοῦ δικαίου (la force prime le droit), ὁμοιάζον δὲ πολὺ μετὰ τοὺς σημερινούς Χοεντζόλερν, διότι ἐπρέσθευον ὅτι αἱ λόγχοι καὶ τὰ ξίφη τῆς ἀκαταμαχίτου φάλαγγος τῶν ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ μόνος νόμος τοῦ Κράτους, οὐδ' ἀνεγνώριζον εἰς τὸν τυχόντα τὸ δικαίωμα νὰ συζητῆ τὰ δημόσια καὶ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς τοῦ κράτους λειτουργίας. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἦσαν ἀληθεῖς μονάρχαι, καὶ διὰ τῆς ἀπολύτου μοναρχίας ἐπίστευον ὅτι ἐδύνατο νὰ σωθῆ καὶ νὰ δυξασθῆ ὁ Ἑλληνισμός.

Κατὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης σχολῆς διεμαρτύρετο σχεδὸν ἅπανα ἢ λοιπὴ Ἑλλάς καὶ ἀντέπραπτε μετὰ μανιώδους πεισμονῆς. Δὲν ὑπῆρχε βεβαίως πλέον ἢ Ἑλλάς τοῦ Περικλέους, οὔτε ἦτο δυνατόν ν' ἀκούσῃ τις τὸν Δημοσθένην ἐκτοξεύοντα ἀπὸ τῆς Πνυκῆς τοὺς φλογεροὺς λόγους του κατὰ τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας. Ἀλλὰ δὲν εἶχε σθεσθῆ ἀκόμη πᾶσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγάπη, καὶ κἄπου κἄπου ἐβλεπέ τις ὡς διάττοντες ἀστέρες νὰ λάμπουν πρὸς σιγμὴν καὶ νὰ παρέρχονται ἀνεπιστρεπτὴ μεγάλοι τινες πατριῶται, οἵτινες ἐπὶ ματαίῳ ἐδοκίμαζον ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν ἀκατάσχετον φουρὰν τῶν προγμάτων καὶ τῆς σκληρᾶς μοίρας τὴν ἀδυσώπητον θέλησιν. Τὸ πᾶν ἐῤῥεπε πρὸς τὴν σῆψιν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν.

Ὅπως δὴ ποτε οἱ παλαιοὶ δημοκράται, οἱ θιασῶται τῆς μυστικῆς καθολικῆς ψευδοφροσύνης, τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐξουσιῶν, τῆς εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν, οἱ προσεβύοντες ὅτι πᾶσα ἐξουσία ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ δήμου καὶ ὅτι μόνος ὁ λαὸς ἐδικαιοῦτο νὰ βασιλεύῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ, οἱ δογματολόγοι ἠγέρθησαν λυσσαλέοι κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Φιλίππου καὶ διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμιτοῦ μέσου ἐπεχείρησαν νὰ τὸν καταστρέψωσιν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντιδράσεως ταύτης ἐτέθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες δὲν ἐδίστασαν ν' ἀπευθυνῶσι πρὸς τὴν

δημοκρατομένην Ῥώμην καὶ νὰ συνομολογήσωσι μετ' αὐτῶν ἀλλόκοτον συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν, ἐλπίζοντες ὅτι μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ πατροπαράδοτου ἔχθρου τῶν εὐκόλως θ' ἀπηλλάσσοντο τῶν κινδύνων τῆς ξενικῆς ἐπεμβάσεως. Ἀλλῶς τε πῶς νὰ δυσπιστῶσι δημοκράται πρὸς δημοκράτας ἀπευθυνόμενοι, ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς; Τὸ πάθος τὸ πολιτικὸν ἐτύφλωνε τὴν διάνοιν τῶν ἀντιπάλων τοῦ Φιλίππου καὶ δὲν ἔφινεν αὐτοῦ; νὰ αἰσθανθῶσι πῶς διέπραττον στυγερὸν κακούργημα, ἀνοίγοντες τὰς θύρας τῆς Ἑλλάδος εἰς ξένους προστάτας, καὶ παρέχοντες εἰς τὰ πειναλέα ῥάμφη τῶν Ῥωμαίων ἀετῶν ἑλληνικὴν σάρκα καὶ ἑλληνικὸν αἷμα, ἵνα, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς φιλικῆς μεσιτείας τῶν, φάγωσιν ἐξ αὐτῶν καὶ κορσεθῶσιν.

Ἦτο βροχὸν τὸ ἀμάρτημα τῶν δημοκρατικῶν Ἀθηναίων, ἦτο τόσῳ βροχὸν ὥστε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προσιπάθησαν νὰ τὸ δικαιολογήσωσι μετὰ τὴν πρόφασιν ἐνὸς πολιτικοῦ δόγματος. Διετάλιπον δὲ οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφίζόμενοι τοῦ τότε καιροῦ ὅτι ἐθνικὴ ἐνόησι ὑπὸ τὴν ζυγὴν ἀπολύτου δεσπότητος ἦτο φάσμα ἀνύπαρκτον, ὅτι πατρίς ἀνευ ἐλευθερίας ἦτο κενὸς λόγος, καὶ ὅτι φυλὴ ἀκεραία δὲν ἐδύνατο νὰ συγχωνευθῆ, νὰ συναψισθῆ εἰς ἓν μόνον πρόσωπον, οὔτε ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς ἄρχοντα τὸν μὴ ἐκπορευόμενον ἐκ τῶν σπλάγγων τοῦ λαοῦ. Ἀπ' ἐνκντίας ἢ Ἑλλάς, ἢ ἀληθῆς Ἑλλάς ἤμασεν, ἐδοξάσθη, ἐτίμησεν ἑαυτὴν καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ ἀσιατικοῦ βαρβαρισμοῦ τὴν ἀνθρωπότητα ὅτε ἐξῆ διεξημένη εἰς μυρία κέντρα αὐτοτελῆ μὲν καὶ ἀνεξάρτητα, ἀλλὰ μυστικῶς συνδεδεμένα ὑπὸ τῆς ιδέας τῆς κοινῆς καταγωγῆς καὶ τῶν κοινῶν ἐλπίδων ὅτι ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῶν διηνεκῶν συγκρούσεων, ἔστασεν καὶ αἰματηρῶν, τῶν μικρῶν τούτων κέντρων, ἀνέτειλε τὸ ἀνέσπερον ἐκεῖνο ἑλληνικὸν φῶς, ὅπερ ὡς φᾶρος ἀκοίμητος διεσκορπίζε τὰ σκόπη τῆς δουλείας καὶ ἐρώτιζε τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων τέλος ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐτέρπετο ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἐπρωτίμα νὰ ζῆ ἐν ὁμοσπονδίᾳ ἐλεύθερος παρὰ δούλος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον ἐνὸς ἀπολύτου μονάρχου.

Ἀλλὰ τὴν γλυκύτητα τῶν ιδεῶν τούτων ἐφαρμάκωνεν ἡ ἐπέμβασις τοῦ ξένου, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ μέθῃ τοῦ κατὰ τῶν Μακεδόνων πάθους τῶν δὲν τὸ ἠσθάνοντο, δὲν τὸ ἐβλεπον!

Ἐπειδὴ δὲ πέπρωται νὰ μὴ ἦναι τίποτε νέον ἐπὶ τοῦ πτωχοῦ μας τούτου πλανήτου, τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐκθύμως ὑπεστήριξαν μετὰ παρέλευσιν διασχιλίων ἐτῶν ἐν τῇ Ἰονίῳ Βουλῇ οἱ φίλοι τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ κ. Γλάδστον κατὰ τὰς παρεμβάσεις τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ λυθῆ τὸ ζήτημα τῆς Ἐνώσεως. Ἐνθυμούμαι μάλιστα ὅτι ὁ σοφὸς φίλος μου κ. Βράιλας, θέλων νὰ ἐπισφραγίσῃ τὰς περὶ ἑλληνικῆς ὁμοσπονδίας διατάξεις του, ἐφῆρε τότε παραλληλισμὸν ποιητικόν.

κώτατον μεταξὺ μιᾶς ὄνειρευμένης ὁμοσπονδικῆς Ἐνώσεως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς νέας ταύτης Ῥώμης, καὶ τῆς μυστηριώδους ἁρμονίας, ἧτις διέπει τὰ ἐν τῷ στερεώματι ἀπειράριθμα οὐράνια σώματα. Ἐλεγε δὲ μετ' ἀπαραιμίλου εὐφροδείας καὶ βαθυτάτης πεποιθήσεως, ὅτι καθὼς οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ δι' ἀνωτέρας ἀγνώστου δυνάμεως συνδέονται πρὸς ἀλλήλους καὶ ὑποτάσσονται εἰς τοὺς αἰωνίους κανόνας τῆς ἔλξεως καὶ τῆς κινήσεως, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ θυσιάζῃται ἡ αὐτοτέλεια καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν, οὕτω καὶ αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἐδύνατο ὑπὸ τὴν βρετανικὴν αἰγίδα νὰ ζήσωσιν ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς, ὑλικῶς μόνον κεχωρισμένοι ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἀλλὰ πνευματικῶς συντελοῦσαι εἰς τὴν ἁρμονικὴν διαρρυθμίσειν τοῦ ὅλου μεγάλου ἑλληνικοῦ κόσμου. Δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ ἐκπορθῆσῃ τὰς πεπωρωμένας ψυχὰς τῶν τότε βίχισπαστῶν, ὁ δὲ κ. Γλάδστον ὠφελέθη σπουδαίως ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ τε καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς οἰκτρᾶς ἐκείνης ἀποτυχίας, διότι ἐκτοτε μεγάλῃν ὑπέστησαν μεταβολὴν αἱ περὶ ἡμῶν καὶ τῶν δούλων ἀδελφῶν μας διατάξεις του, καθὼς ὠφελέθη καὶ ὁ κ. Βράιλας, ὅστις σήμερον ὑποστηρίζει ὡς προσεβουτῆς τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τὴν ἰδέαν μιᾶς ἀδιαιρέτου μεγάλης Ἑλλάδος, ἐλευθέρως πολιτευομένης ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Γεωργίου.

Ἐσπευσαν λοιπὸν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Ἕλληνες διηρέθησαν εἰς Φιλίππιζοντας καὶ Ῥωμαίιζοντας, ὁ ἐμπύλιος πόλεμος ἐξεῤῥάγη καταστρεπτικώτερος καὶ παντὸς ἄλλου ἀπαισιώτερος, διότι ὑπεδαυλίετο ὑπὸ τοῦ ξένου, οἱ δὲ φιλέλληνες σύμμαχοι ἐνησμενίζοντο βλέποντες ὅτι ἀνὰ πᾶσαν νέαν ἀφαίμαξιν ἢ Ἑλλάς ἐλεειποθύμει καὶ ἔτεινεν αὐτοπροαιρέτως τὸν ἀχένα εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.

Ὁ Φίλιππος ἦτο Ῥουμειώτης, παλληκαρῆς ἀτρόμητος, ἀπεστρέφετο τὴν ἀσιατικὴν μαλθακότητα, ἐν ἀνάγκῃ συνεμερίζετο ἐν τοῖς στρατοπέδοις τὸ κρίθινον ψῶμιν τοῦ στρατιώτου, τὰς κκουχίας, τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου, ἔπινε νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι, ἐγνώριζε κατ' ὄνομα ὄλους τοὺς ἀξιοματικούς του, ὄλους τοὺς συντρόφους του, τοὺς ἐνεθάρρυνε διὰ γενναίων ἀμοιβῶν, καὶ μετὰ τὰ μεγάλα ταῦτα κεφάλαια δὲν ἐφοβήθη νὰ ἀντιπραταχθῆ μόνος κατὰ τῶν

1. Ὁ κ. Γλάδστον μετὰ πολλῆς πεισμονῆς ὑπεστήριξε τότε ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ συναίνεσθαι ποτὲ ἢ κυβερνήσις τῆς Βασιλείας εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς Ἰσπανίας, διότι ἔτι μόνον θὰ ὠρολόγει τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐνοχίαν καὶ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἡ παραχώρησις αὕτη, διὰ νὰ ἦναι συνειρήνη, θὰ τὴν ἠνάγκασε νὰ ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἐπομένως ὑπὲρ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας, ὑπερβλάστησαν, ἀδύνατον, ἀπαράδεκτον.

ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τεράστια. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐξαντληθεὶς ἠττήθη κατὰ κράτος εἰς Κυνὸς Κεφαλᾶς ὑπὸ τοῦ Φλαμίνου, ἐκθύμως ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ὑπέκυψεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νικητῶν καὶ . . . ἐπροσκύνησεν ὁ γενναῖος.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ τελικὴ αὕτη καταστροφή, ὁ Φλαμίνιος, κερδίσας τινὰς ἐκ τῶν προκρίτων Ἀκαρνάνων, τοὺς ἀπέστειλεν εἰς Κερκύραν, κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ διεγείρωσι διὰ παντὸς τρόπον κατὰ τοῦ Μακεδόνα, τὸν λαόν, ὅστις ἐφιλίπιζεν. Οἱ Ἀκαρνᾶνες, ἐν οἷς περιελαμβάνοντο βεβαίως καὶ οἱ Λευκάδιοι, ἔμενον ἀκλόνητοι ἐν τῇ μετὰ τοῦ βασιλέως Φιλίππου παλαιᾷ συμμαχίᾳ τῶν, εἴτε διότι διεκρίνοντο, κατὰ τὸν Τίτον Λίβιον, ἐπὶ σταθερότητι χαρακτήρος, εἴτε διότι ἔτρεφον ἄσπονδον μίσος κατὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων τῇ ἐνεργείᾳ τῶν ἀποστόλων τούτων ἀπερασίθη ἐν Κερκύρᾳ ἡ συγκάλυψις μιᾶς ἐθνικῆς συναλεύσεως, εἰς ἣν ἤθελεν ἀνατεθῆ ἡ λύσις τοῦ ἐκκρεμοῦς ἐθνικοῦ ζητήματος, καὶ ἐξελέγη ἡ Λευκὰς ὡς τόπος κεντρικώτερος καὶ ἀσφαλέστερος παντὸς ἄλλου πρὸς συζητήσιν ἀντικειμένων ἀδικασπᾶστος συνδεομένων μετὰ τῆς τύχης τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Συνήρχοντο λοιπὸν ἐν Λευκάδι οἱ πληρεξούσιοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι τοῦ Ῥωμαίου στρατηλάτου, πεισθέντες ἴσως ὅτι ἡ ἀπόλυτος τῆς συναλεύσεως πλειονοψηφία θὰ ἀπέκρουε τὰς ιδέας τῶν, κατώρθωσαν διὰ τῶν χρημάτων καὶ τῶν ὑποσχέσεων νὰ σχηματίσωσι ψευδῆ ἀπαρτίαν, καὶ ἤρπασαν ἐξ ἐφόδου καὶ ἀσυζητητῆ ψήφισμα, δι' οὗ ἀπερασίετο πόλεμος κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ συμμαχία μετὰ τῶν Ῥωμαίων.

Γενομένης γνωστῆς τῆς ἐλευθερίας ἀποφάσεως, ὁρῶντος ἠγέρθη μέγας, ὁ δὲ λαὸς, ἀγαλίνωτος πάντοτε ἐν τῇ ὄργῃ του, ἐπετέθη κατὰ τῆς συναλεύσεως καὶ τὴν ἠνάγκασε νὰ ἀκυρώσῃ τὸ ψήφισμα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς συζήτησιν τὸ σφαγιασθὲν ἐθνικὸν ζήτημα.

Δύο γνωστοὶ φίλοι τοῦ βασιλέως Φιλίππου, Ἀκαρνᾶνες, ἀνήκοντες εἰς τὰς ἐξοχωτέρας τοῦ τάπου οἰκογενείας, ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ ὁ Ἐχέδημος, διέπρεψαν τότε ἐν τῇ συναλεύσει ἐπὶ ῥητορικῇ δεινότητι καὶ πολιτικῇ τόλμῃ. Ἡ δὲ συνέλευσις, μεταμεληθεῖσα, ἔχι μόνον ἀπεδέχθη τὴν μετὰ τοῦ Φιλίππου συμμαχίαν, ἀλλὰ κατεδικάσεν ὡς προδότας τὸν Ἀρχέλαον καὶ τὸν Βιάνωρα, ἰσχυροὺς κομματάρχας, διότι ἐτόλμησαν, ἐνώπιον Ἑλλήνων πληρεξουσίων, νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν μετὰ τοῦ ξένου συμμαχίαν. Μετὰ τὸ ἄθλον τούτου ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ ὁ Ἐχέδημος ἐξητήσαντο καὶ ἐπέτυχον τὴν παῦσιν καὶ τοῦ ἀρχοντος Ζεῦξιδος, κατηγορηθέντος ὡς αὐτοῦργοῦ τῆς ἀντεθνικῆς προτάσεως καὶ αὐθα-

διάσχιτος να φέρη αυτήν ενώπιον της συνελεύσεως. Ἐνὶ λόγῳ ἐγένινεν ὁ κόσμος ἕνω κάτω καὶ φόβος ὑπῆρχε μέγας μὴ διαταραχθῆ ἡ δημοσίαι τάξις καὶ ἐπέλθουν σκηναὶ αἱματηραί.

Οἱ ἐπὶ προδοσίᾳ στιγματισθέντες ἔτρεχον τὸν ἔσχατον κίνδυνον, τῇ προτροπῇ δὲ τῶν φίλων τῶν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ προσφύγῳσιν εἰς Κέρκυραν ὅπως τεθῶσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχῶν. Ἀλλὰ πολιτικοὶ ῥαδιοῦργοι διάσημοι, βλαβεῖαν ἔχοντες γνώσιν τῆς ἐμφύτου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ παλιμβουλίας καὶ γενναϊότητος, προετίμησαν νὰ υποκριθῶσι μετάνοιοι καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν ἄφεσιν τοῦ ἀμαρτήματός των παρ' αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες εἶχον ὑπογράψει τὴν καταδίκην των.

Ἐνεφανίσθησαν ἐπομένως ἐνώπιον τοῦ μαυνομένου λαοῦ, καὶ μετὰ καρδίας συντετριμμένης καὶ τεταπεινωμένης ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ περὶ συμμαχίας μετὰ τῶν Ῥωμαίων πρότασις των ἦτο ἀπόβροια ἀριλοκερδοῦς πεποιθήσεως, ὅτι ἡ συνειδήσις τοῦ πολίτου ἔπρεπε νὰ μὴν ἐλευθέρῃ, ὅτι ὁ μακεδονικὸς ἀπολυτισμὸς δὲν ἐδύνατο νὰ συνυπάρξῃ μετὰ τῆς δημοκρατικῆς ἐλευθερίας, ὅτι τέλος, ἂν ἡμάρτησαν, παρεκάλουν τὸν λαὸν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ διότι ἡμάρτησαν τυφλωθέντες ἐκ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτός των. . . . Ὁ δὲ λαὸς καὶ ἡ συνέλευσις ἐν τῇ νηπιότητι των ἔστερεζαν μὲν ν' ἀποσύρῳσι τὴν καταδίκην, ἀλλὰ διετήρησαν ἀδιάσειστον τὴν μετὰ τοῦ Φιλίππου ψηφισθεῖσαν συμμαχίαν. Μετὰ ταῦτα ἐκηρύχθη ἡ ληξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς συνελεύσεως καὶ ἕκαστος ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

Ὁ δὲ Φλαμίνιος, μαθὼν εἰς Κέρκυραν τὰ γενόμενα, καὶ μὴ ἀνεχόμενος τὴν ὕβριν, ἀπεράσισε, πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν Φιλιππιζόντων, νὰ τιμωρήσῃ σκληρῶς τοὺς Λευκαδίους δι' ἣν μετήλθον πείσιν ἐπὶ τῶν πληρεξουσίων τῆς συνελεύσεως, καὶ χωρὶς προηγουμένης κηρύξεως πολέμου, δίκην πειρατοῦ, ἐνεφανίσθη αἰφνυδίως ἐνώπιον τῆς νήσου μετὰ τοῦ στόλου του καὶ ἠγκυροβόλησε παρὰ τὸ Ἡραῖον.

Ποῦ ἔκειτο τὸ Ἡραῖον τοῦτο ἀδύνατον εἶναι νὰ προσδιορίσῃ τις σήμερον. Κατὰ πᾶσαν ὕμωσιν πιθανότητα ὁ ἔχθρικός στόλος εἰσῆλθεν εἰς τὸν μικρὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Λάμιας, διότι ἐκεῖ κατέληγεν ἡ μεγάλη διώρυξ, ἣν ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀνέσκαψαν οἱ Κορίνθιοι, ἐκεῖ δὲ προσωρμίζοντο πρὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου λιμένος τὰ ἐκ Κερκύρας καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου εἰς Λευκάδα κατευθυνόμενα πλοῖα. Ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους ἐκείνου αἰγιαλοῦ ἀπεδίδασεν ὁ Φλαμίνιος τὸν στρατὸν του καὶ διὰ τῆς Γύρας καὶ τῆς Ἀμαξιτικῆς ἐπακουσισθήσθη ἐνώπιον τῶν λευκαδίων τειχῶν, καὶ στήσας τὰς μηχανὰς ἤρχισε νὰ πολιορκῇ τὴν ὑπερήφανον καὶ ἀτίθασσον Λευκάδα.

Ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς ἤλπιζε διὰ τῆς ἀπροσδοκίτου ταύτης ἐπιδρομῆς νὰ τρομάξῃ τοὺς κατοίκους καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἀναιμωτὶ τὴν κατοχὴν τῆς πόλεως, ἀλλὰ πᾶσα περὶ παραδόσεως πρότασις ἀπερρίφθη μετ' ἀγανακτήσεως. Ἡ ἐπίθεσις ὑπῆρξε φοβερά, ἀλλὰ πολὺ μανιωδὲς ἔσπερον ἢ ἄμυνα τῶν πολιορκουμένων, οἵτινες διεξήγαγον τὸν πόλεμον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μετὰ πρωτοφανοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ γενναϊότητος ἀπαρδειγματίστου.

Ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, ὅστις ἀπέτελε μέρος τοῦ ἀποκοπέντου ἰσθμοῦ, ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν Πέραμα, διότι ἐκεῖθεν καὶ κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, ἐπὶ ξυλίνης γεφύρας μετέβαινον εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην οἱ Λευκαῖοι· ἐξετείνετο δ' ἐπὶ τῶν παρακειμένων ὠραιωτάτων λόφων καὶ περιεκυκλοῦτο πανταχόθεν ὑπὸ πελωρίων κυκλωπέων τειχῶν.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Τίτου Λιβίου προκύπτει ἐναργῶς ὅτι τὰ νερά τῆς λίμνης ἦσαν καὶ πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ὡς καὶ σήμερον ῥηχά, τούτεστι βατὰ κατ' ὄλην σχεδὸν αὐτῶν τὴν ἔκτασιν. Διὰ τοῦτο ἡ πόλις προσεβλήθη ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος, ἐκεῖ ὅπου τὰ χῶματα, λιπαρὰ καὶ κάθυγρα, μεγάλας προσέφερον εὐκολίας εἰς τῆς πολιωρκητικᾶς ἐργασίας. Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους εἶναι καὶ τώρα ἡ αὐτὴ κατὰ τὰ παράλιμα ἐκεῖνα μέρη, ἐπομένως ἡ κυριώτερα τῶν Ῥωμαίων προσβολὴ συνεκεντρώθη πρὸς τὸ σημεῖον ἐνθά σήμερον κεῖται τὸ Καλλιγόνι, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν ὄμαλῶν τῆς πόλεως συνοικίων.

Ἐκεῖ τὰ τείχη ἦσαν ἀσθενέστερα καὶ κατέρρεον εὐκόλως ὑπὸ τὰ βραχέα κρούσματα τῶν κριῶν· ἀλλ' οἱ ἀκαταμάχητοι Λευκαῖοι ἔθετον τὰ ἀνδρεία στήθη των εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν συντριβομένων ὀγκολίθων καὶ ἀπέκρουον τὰς ἀκαταπύστους ἐφόδους, διεγείροντες τὴν ἐκπληξίν καὶ τὸν θυμασμὸν τῶν πολεμίων· ὁ δὲ Φλαμίνιος, βλέπων ματαιουμένους τὰς προσπάθειάς του, ἐσκέπτετο ἴσως νὰ παραιτήσῃ τὴν ἐπιχείρησιν ὅτε, πρόσφυγες Ἴταλοι, τυχόντες παρὰ τοῖς Λευκαῖοις ἀσύλου καὶ ἀδελφικῆς φιλαξενίας, προσεβλήθησαν νὰ εἰσάγῳσι τοὺς μαχητὰς του διὰ μυστικῆς ἀτραποῦ εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν.

Ἡ στυγερά προδοσία ἐτελέσθη μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας. Ἐν ὄρα ζοφερᾶς νυκτὸς εἰσῆλθον οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀλαλάζοντες καὶ κρούοντες τὰς ἀσπίδας ἐπετέθησαν αἰφνης ἐκ τῶν νότιων κατὰ τῶν ἀκαταμάχτων προμάχων τῆς Λευκάδος· πᾶσα ἀντίστασις ἀπέβαινε πλέον περιττὴ καὶ ματαία. Ἐδύνατο ἐπομένως καταθέτοντες τὰ ὅπλα, νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν καὶ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ δὲν ἔστερεζαν οἱ γενναῖοι νὰ ταπεινωθῶσι. Συνέβρευσαν ἄβροδοὶ ἐν τῇ ἀ-

γορᾷ, παρετάχθησαν εἰς μάχην καὶ ἔμειναν ἀκλόνητοι προσμένοντες τὴν τελευταίαν προσβολὴν τῶν νικητῶν· ὁ Φλαμίνιος εἰσεπήδησε καὶ οὗτος μετὰ τοῦ στρατοῦ του διὰ τῶν βραχέων τῶν τειχῶν εἰς τὴν πόλιν καὶ, περιζώσας πανταχόθεν τοὺς ἀτρομήτους μαχητὰς, ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς σφαγῆς.

Οὐδενὸς ἐπέσθησαν τὰ ξίφη τῶν Ῥωμαίων, οὔτε γέροντος, οὔτε γυναικὸς, οὔτε νηπίου. Ἡ καταστροφὴ ὑπῆρξε βίβλική, τὸ δὲ ὄνομα τῆς Λευκάδος ἐσβέσθη ἐκ τῶν σελίδων τῆς ἱστορίας.

Κατακτηθείσης τῆς νήσου παρέδωκε τὰ ὅπλα εἰς τὸν νικητὴν καὶ ἡ Ἀκαρνανία, ἣτις ἀδελφικῶς συμμετέσχε τῶν ἀγώνων τῆς μακρᾶς ἐκείνης πολιορκίας. Τὰ τείχη ἔπαθον σπουδαιοτάτην βλάβην, τόσον ὅστε κατέστη ἄφρευτος ἡ ἐπισκευὴ των· ταύτην ἀνέλαβον ἐργολάβοι ἐκ τῆς ἐν Ἡπειρῷ Ἀπολλωνίας καὶ ἐξετέλεσαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἐπιγραφῆς ἀνεκαλυφθείσης παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἀπολλωνιάται ἠκοδόμησαν.

Ἀλλὰ τῶν αἰώνων ὁ ἀδιάκοπος χυλκισμὸς καὶ αἱ ἀσθεῖς χεῖρες τοῦ ἀγγλοῦ τοποτηρητοῦ Temple¹ ἐπέφερον νέαν καταστροφὴν βίβλικωτέραν τῆς πρώτης, σήμερον δὲ κεῖνται διεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ μολύνουν οἱ βυρραοὶ πόδες τοῦ ζευγηλάτου, ἀγνωστοῦ βεβαίως τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς καὶ τὸν ἠρωικὸν θάνατόν των. Κεῖνται κατὰ γῆς νεκρά! καὶ καθὼς ἄλλοι Ἀπολλωνιάται δὲν ὀ' ἀναλάβωσι πλέον τὴν ἀνὴρθωσίν των, οὕτω δὲν θὰ εὐρεθῶσι μαχηταὶ ὡς ἐκείνους νὰ τὰ ποτίσωσι διὰ τοῦ αἱματός των!

Ἐκτοτε ἄπειροι συνέθησαν ἐπὶ τῆς νεκρᾶς Λευκάδος συμφοραί. Στίφη βαρβάρων τὴν κατεπάτησαν, σεισμοὶ καταστρεπτικοὶ τὴν κατεσάραξαν, Γότθοι, Γαλάται, Σέρβοι, Φράγκοι πειραταὶ τὴν ἠτίμασαν, δουλεῖα ἀτελεύτητος τὴν ἐμάρανεν, εἴτε ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν τὴν δεσποτεῖαν καὶ τῶν Τόκων, εἴτε ὑπὸ τὴν φθοροποιῶν τῶν Βενετῶν προστασίαν, εἴτε ὑπὸ τὸν φονικὸν τῶν Ὀθωμανῶν ἀνιάνκην, εἴτε ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ῥώσων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἀγγλων. Μόνον σπάνιοι τινες σπασμοὶ τῶν μῶν καὶ τῶν νεύρων τῆς ὑπεδείκνυσαν ὅτι βαθὺς λήθαργος καὶ ὄχι θάνατος εἶχε παραλύσει τὴν καρδίαν τῆς. . . Ἐἶχον ἤδη παρέλθει διαχίλια ἔτη καὶ ἰδοὺ ἀκούεται πάλιν ἐν Λευκάδι κλαγγὴ ὀπλων ἐθνικῶν, καὶ βρονταὶ τηλεβόλου καὶ θύρουτος πολέμου καὶ ἀλαλαγμοὶ θηριώδεις. . .

Ἐτρεψε τότε τὸ ἔτος 1806. Ἀλῆς ὁ Τεπελενλῆς, ὁ υἱὸς τῆς Χάμικς, ὁ ἀδελφὸς τῆς Καϊνίτζας, ὁ διαδόχτος βεζιρῆς τῶν Ἰωαννίνων εἶχεν ἀποφασίσει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ

1. Ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὸ ὕλικόν των ἐνδόξων τειχῶν τῆς ἀρχαίας Λευκάδος ἐδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Μαύρας οἰκοδομουμένην μητροπόλιν, ὁ ἑλληνομάχος οὗτος, φθονῶν τὴν δόξαν τοῦ συμπατριώτου του Ἐλγίνου, ἐπεχείρησε μανιωδῶς τὴν κατεδάφισίν των.

ἐμπορήσῃ τὴν Λευκάδα, διότι ἐγνώριζεν ὅτι ἐνώσω ἐσώζετο τὸ καταφύγιον ἐκεῖνο, οὐδέποτε ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς γενναίους τῶν βουμελιωτικῶν ὄρεων μαχητὰς, καὶ ἐπομένως θεμελιώσῃ ἐπὶ ἀκράδαντων βάσεων τὸ κράτος καὶ τὴν δυναστείαν του. Ἐπετέθη λοιπὸν ὁ ἀλιτήριος κατὰ τῆς νήσου ἄγων διςμυρίου Ἀλβανούς. Ἡ δὲ κυβέρνησις, συναισθανομένη τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, ἀπέστειλεν ἀμέσως ὡς ἔκτακτον αὐτῆς ἐπίτροπον Ἰωάννην τὸν Καποδίστριαν, καὶ διεπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὴν στρατιωτικὴν τῶν κατοίκων διοργάνωσιν καὶ τὴν ἀντιπάσης θυσίας διαφύλαξιν τῆς Λευκάδος ἀπὸ τῶν αἰμαθόρων ὀδόντων τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀμειλίχτου δράκοντος.

Ὁ Καποδίστριος ἀνεδείχθη μέγας ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς του καὶ ἐξετέλεσε διὰ μικροτάτων μέσων ἀληθῶς τεράστια. Κατέρωθε διὰ τῆς ἀκαμάτου δραστηριότητος καὶ τοῦ παραδειγματός του νὰ διεγείρῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν κατοίκων ἀπερίγραπτον ἐνθουσιασμὸν, καὶ μετὰ ἐπτάμηνον ἠρωικὴν ἀντίστασιν κατέβαλε καὶ ἀπεδίωξε τὸν Ἀλῆν, κρύφα βοηθούμενον καὶ καθοδηγούμενον ὑπὸ ἀξιωματικῶν Εὐρωπαίων.

Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον, τὸ θυμαστότερον, τὸ ἑλληνικώτερον κατόρθωμα τοῦ αἰμυνήστου Καποδιστρίου ὑπῆρξεν ἡ ἐν Λευκάδι συγκέντρωσις ὅλων τῶν ἐνδοξωτέρων Καπετανάτων τῆς Ῥούμελης πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς κινδυνευούσης Λευκάδος, καὶ ὁ ἀδελφικὸς σύνδεσμος, ὅστις προέκυψεν ἐκ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης μετὰ τῶν σημαντικωτέρων ὀπλαρχηγῶν τῆς δουλωμένης Ἑλλάδος. Οἱ Κλέφται μετεμορφώθησαν εἰς Κλεφτουριάν, δηλαδὴ ἀπέβαλον τὴν ἰδέαν τῆς ἀτομικῆς καὶ κεχωρισμένης κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀντιδράσεως καὶ συναηπίθησαν καὶ συνετάχθησαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κατζαντώνη εἰς στρατὸν ἐθνικόν, ἐν καὶ μόνον ἔχοντα σύνθημα, ἄσπονδον κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος πόλεμον, ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν ἐπιδιώκοντα, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς βασανιζομένης μητρὸς των.

Συγκεροτήθη λοιπὸν πάλιν ἐν Λευκάδι στρατιωτικὴ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐκ τῶν πολεμικωτέρων στοιχείων τοῦ ἔθνους καὶ ἐν εὐωχίαις καὶ χαραῖς ἐπανηγυρίσθη ὁ συνασπισμὸς καὶ ἡ ἀδελφοποίησις τῶν μελῶν αὐτῆς ἐντὸς τοῦ κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν τῇ πόλει κήπου τοῦ Α. Χαλκιοπούλου.

Ἐπὶ κερκῆς τῆς τραπέζης ἐκάθισεν ὁ Καποδίστριος, ἐγερθεὶς δὲ πρὶν ἢ ἀποχωρισθῶσιν οἱ συνδαιτημένους, προσέειπεν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἐπὶ τῇ προπόσει ταύτῃ οἱ γενναῖοι τῆς ἑλληνικῆς τιμῆς πρόμαχοι σύρσαντες ἐκ τῶν κολεῶν τὰ ξίφη ὄμοσαν ν' ἀποθάνωσι μαχόμενοι ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατριδος.

της κνήμης και του μηρού. Οί δόντες ἦσαν τὸ πλεῖστον ἀνεπαρκῆς ὡς καὶ μέρητινα τῆς κάτω σιαγόνας. Τὸ κρανίον εἶχε μεταβληθῆ εἰς κόνιν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγένοντο ἐν Μιλάνῳ. Ἐν Δρέσδῃ δὲ τῆ 6 καὶ 7 Ἰουνίου σπουδαία συνάθροισις ἔλαβε χώραν, τῆ πρωτοβουλία τῆς Ἐταιρίας τῆς Νεκρικής Κάλπης, τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ τοῦ δόκτορος Kuchenmeister.

Αἱ πρότισταί Ἐταιρίαι αἰτίνας ἐσχηματίσθησαν ἐν Ἑλβετία, ἐν Γερμανία, ἐν Ἰταλία, ἐν Ὀλλανδία καὶ ἐν Ἀγγλία πρὸς μελέτην τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν σωμάτων ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἔποψιν, ἀντιπροσωπεύοντο ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ.

Ἐὰν ἐκρινέτις ἐκ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν παρισταμένων ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ (150 ἄτομα ἐν πόλει οἰκουμένη ὑπὸ 200,000 ψυχῶν) ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀποτεφρώσεως εὖρε πολλὴ ἀλίγους ὁπαδοὺς ἐν Γερμανία. Ὅπως τὸ ἐναντίον ἐν τούτοις συμβαίνει, διότι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Εὐρώπης, μόνον ἐν Γερμανία ἡ ἀποτεφρώσις ἐγένετο ἀποδεκτὴ παρὰ τῇ πεφωτισμένῃ μερίδι τοῦ λαοῦ. Εἰς πλείστας ὅσας πόλεις τῆς Γερμανίας, οἷον ἐν Βερολίῳ, ἐν Λειψία, ἐν Ἀμβούργῳ, ἐν Δρέσδῃ, ἐν Γόττα, ἐν Βρέμη, ἐν Κολωνία καὶ ἀλλαγοῦ, ἰδρύθησαν σύλλογοι πρὸς μελέτην καὶ ἐκτέλεσιν τῆς ἀποτεφρώσεως. Ἄλλ' αἱ κυβερνήσεις καὶ ὁ κληρὸς ἀντετάχθησαν ὅπως δυνάμεσιν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀποτεφρώσεως, ἐμποδίζουσαι ἀπολύτως αὐτὴν, ὡς ἀντικειμένην εἰς τὴν νομοθεσίαν, ἧτις μόνον τὸν ἐνταρσιασμὸν ἀναγνωρίζουσι.

Ὁ Eberhard Richter, καθηγητὴς ἐν Δρέσδῃ, ὤρισε βῆμα ἐν τῇ δικηθῇ του, ὅπως τὸ σῶμα τοῦ μετὰ θάνατον ἀποτεφρωθῇ. Ὅπως δὲ τύχη τῆς πρὸς τοῦτο ἀδείας ἐκ μέρους τῆς Σαξωνικῆς κυβερνήσεως, ἐκληροδότησε μέρη μέρους τῆς περιουσίας του εἰς τὴν πόλιν τῆς Δρέσδης. Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις ἐν τούτοις ἠρνήθη τὴν πρὸς τοῦτο ἀδειαν, οἱ δὲ φίλοι τοῦ τεθνεώτος, ὅπως ὑπακούσωσιν εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν, μετήνεγκον τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς Μιλάνον, ἐνθα ὑπάρχει κάμινος ἀποτεφρώσεως.

Πλείστα ὅσα ἔθνη, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ὀλλανδία, τὸ Βέλγιον, ἡ Αὐστρία, ἡ Ρωσία καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ συνέδριον τῆς Δρέσδης. Εἰς μόνον Γάλλος παρόντης, ὁ καθηγητὴς Muller, ὅστις ὅμως ἐδήλωσεν ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ Συνεδρίου ὅτι ἦλθεν ἐξ οἰκείας μόνον βουλήσεως, καὶ οὐχὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας, ἐνθα οὐδεὶς σύλλογος ἀποτεφρώσεως τῶν σωμάτων ὑφίσταται.

Δύο συνεδριάσεις ἔλαβον χώραν, ὧν ἡ μία κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἡ δὲ δευτέρα δημοσίᾳ. Ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει ἀνεγνώσθη ἐκ-

θεσις παρὶ τῶν Συλλόγων τῆς ἀποτεφρώσεως ἐν Ὀλλανδία καὶ ἐν Ἀγγλία. Συνεζητήθησαν δὲ τὰ μέτρα δι' ὧν δύναται νὰ ἐγερθῇ κάμινος ἀποτεφρώσεως ἐν Γόττα, καὶ νὰ ὑπερνηκθῇ ἡ ἀποτεφρώσις τοῦ κληροῦ ἐπ' αὐτῆς. Ἄχρι τοῦδε δύο μόνον διαμαρτυρούμενοι κληρικοί ἐκηρύχθησαν δημοσίᾳ ὁπαδοὶ τῆς ἀποτεφρώσεως, ἀλλ' οὐδεὶς καθολικὸς κληρικός.

Ἐν τῇ δημοσίᾳ συνεδριάσει ὁ κ. Kinkel ἐπολέμησε τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν ἀντιπάλων τῆς ἀποτεφρώσεως. Κατέδειξεν ὅτι ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν ἡ ἀποτεφρώσις παρουσιάζει πλείστα πλεονεκτήματα, τῶν ὁποίων στερεῖται ὁ ἐνταρσιασμὸς. Διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει μολυσματικῶν ἀναθυμιάσεων. Τὰ δὲ λείψανα τοῦ νεκροῦ δύναται νὰ φυλαχθῶσιν εἴτε ἐν ἐκκλησίαις, εἴτε καὶ παρ' αὐτὰς τὰς κοιτάς, κατὰ τὴν θέλησιν τῶν συγγενῶν.

Ἐπειδὴ ἡ διάλυσις τοῦ σώματος εἶναι ἀναπόφευκτος, δὲν εἶναι προτιμότερον, λέγει ὁ Kinkel, νὰ φυλάττωμεν κόνιν λευκὴν, καθαρὰν, ἄοσμον, ἢ σωρὸν σώματος σεσηπότες; Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος κατέκαιον τοὺς νεκροὺς των, τὸ πρῶτον δ' ἐν ἔτει 787 ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἡ ἀποτεφρώσις ἀπηγορεύθη ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

Εἶτα ὁ κ. Schneider περιέγραψε τὰς διαφορὰς καμίνους τῆς ἀποτεφρώσεως καὶ κατέδειξε τὴν τοῦ κ. Siemens ὡς ἐντελεστέραν πατῶν.

Χάρις εἰς τὸ σύστημα τοῦτο, ἐν ὀλίγαις σιγμαῖς καὶ διὰ μικρᾶς δαπάνης καυσίμου ὕλης τὸ σῶμα μεταβάλλεται εἰς λευκὴν τέφραν, οἱ δὲ περιστάμενοι οὐδεμίαν ὀσμὴν αἰσθάνονται.

Ἐξ ὅλων τῶν συζητήσεων, αἰτίνας ἐγένοντο ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, κατεδείχθη ὅτι πάντες οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἀντιστρατευομένων τὴν ἀποτεφρώσιν καταπίπτουσιν. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρους οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἀποτεφρώσεως δὲν εἶναι ποσῶς ἀπαίτητικοί. Οὐδὲ ὅμως ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπιβάλωσι τὰς ἰδέας των εἰς τοὺς ἀντιθέτους· ἀλλ' ἐξαιτοῦνται πλήρη ἐλευθερίαν δι' ἐκείνους ὅστινες οἰκείᾳ βουλήσει ἐπιθυμοῦσι διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως ν' ἀποφύγῃσι τὰ δυσάρεστα τῆς βραδείας ἐν τῇ γῆ διαλύσεως.

Ἐν τέλει τὸ συνέδριον ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ εἰς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις ὑπόμνημα καταδεικνύον τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν, πρὸς δὲ καὶ παράκλησιν ὅπως ἀποτεφρωθῶσι μετὰ θάνατον τὸ σῶμα παντὸς ἀτόμου αἰτήσαντος βῆμας τοῦτο.

Ἡ κατάκαυσις τῶν νεκρῶν ἐπετρέπη ἤδη ἐν Ἑλβετία ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ζυρίχης. Ἐρημέρις τις δὲ τῆς πόλεως ταύτης περιεῖχεν ἐσχάτως τὴν ἐξῆς νεκρώσιμον ἀγγελίαν·

«Ἀναγγέλλω εἰς ὅλους τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους μου Ολιβεράν εἶδησιν, ὅτι αὐριον τὴν 3

ὄραν μ. μ. θὰ παρῆξω πρὸς ἀποτεφρώσιν, συμφώνως πρὸς ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, τὸν νεκρὸν τῆς μακρὴντιδος πενθερᾶς μου, ἧτις ἀπεβίωσεν ἐν πίστει πρὸς τὸν Κύριον. Τὸ νεκρὸν φέρετρον ἐκτεθῆσεται παρὰ τὴν κάμινον.»

Ζυρίχη, 3 Αὐγούστου 1877.

Ὁ ἐν βαθείᾳ θλίψει γαμβρὸς
BRANDOLF LICHTLER.

Τὸ ἐκδοθὲν ἀρτίως γ' τεύχος τοῦ «Ἀθηναίου» περιέχει ἑξ πινάκας σχεδιασθέντας ὑπὸ τοῦ φιλοπόνοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Ε. Ζίλλερ καὶ παριστώνας τὰ σπουδαιότερα ἀντικείμενα τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἀνευρεθέντος ἀρχαιολογικοῦ θησαυροῦ. Διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πινάκων τούτων παρέχεται εἰς τοὺς εἰδήμονας τῆς ἀρχαίας ἀσιατικῆς τέχνης, τῆς τῶν Ἀσσυρίων ἰδίως καὶ Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων, ἀφορμὴ νὰ ἀποφανθῶσι κατὰ πόσον συγγενεῖται τὰ τῆς Ἀττικῆς ἀνευρεθέντα ἀρχαῖα πρὸς τὰ τῆς ἀσιατικῆς τέχνης ἔργα. Οἱ ἐν λόγῳ πινάκες συνοδεύονται ὑπὸ ἐκθέσεως τῶν κκ. Σ. Α. Κουμανούδη καὶ Ε. Καστόρχη, ἐξ ἧς ἀποσπόμεν τὰ ἐπόμενα:

ΟΙ ΕΝ ΣΠΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΑΦΟΙ

καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀνευρεθέντα.

Καθ' ὅν χρόνον ὁ κ. Σχλείμαν ἀνεκάλυπτεν ἐν Μυκῆναις ἀρχαιοτάτους τάφους καὶ ἀνεύρισκεν ἐν αὐτοῖς πολύτιμα καὶ πρωτοφανῆ τῆς ἀρχαίας τέχνης ἔργα, κατὰ τὸν αὐτὸν ἢ τύχη ἀνέδειξεν ἐν τῇ Ἀττικῇ τάφους συγχρόνους ἴσως τῶν ἐν Μυκῆναις, περιέχοντας ἔργα τέχνης, κατωτέρας μὲν ἀξίας κατὰ τὴν ὕλην τῶν ἐν Μυκῆναις, ἐξ ἴσου ὅμως σπουδαία καὶ ἱκανὰ νὰ χύσωσι φῶς εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους τῆς Ἀττικῆς.

Ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ τῆς ἀρκτηκανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἰμριτοῦ καὶ τῆς θαλάσσης κείται ἐπὶ τινος λόφου τὸ χωρίον Σπάτα. Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ χωρίου τούτου εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας ἐπὶ τοῦ κατωφεροῦς τοῦ λόφου καταπεσοῦσα κατὰ τὸν παρελθόντα ὀκτώβριον ἡ γῆ, ἠνοιξεν ὀπλῆν, δι' ἧς κατελθόντες εἰς ὅ—θ μέτρων βάθος κάτοικοι τοῦ βῆθέντος χωρίου, εὗρον τετράγωνον θάλαμον ἐντὸς τοῦ βράχου λελαξευμένον, καὶ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν τούτου πλευρὰν εἰσοδὸν εἰς ἔσπερον μικρότερον θάλαμον ὠκτώγωνον τετράγωνον, καὶ πρὸς ἄρκτον τούτου εἰσοδὸν τρίτην μικρότερον θαλάμου. Ἐλέγετο δὲ εὐθὺς τότε, ὅτι οἱ πρῶτοι καταβάντες εὗρον ἀρχαῖα πολύτιμα πράγματα, ἀ ὅμως ἔμειναν ἀφανῆ ἔκτοτε.

Τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας, ἅμα μαθὼν τὴν τυχαίαν ταύτην τῶν τάφων ἀνακάλυψιν, ἐπεμψε τὸν κατὰ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Σταματάκη, ἐπανελθόντα τότε εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν ἐν Μυκῆναις ἀνασκαφῶν οὗτος, ἐλθὼν εἰς Σπάτα καὶ ἰδὼν, ἐβεβαίωσε τὴν ὑπαρξίν πανκρχαίων τάφων ἐν τῷ βῆθέντι χωρίῳ καὶ ἄλλοι δὲ μετ' αὐτὸν ἐπισκεφθέντες αὐτοῦ, ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς ταχείας αὐτῶν ἐρεῦνης. Τὸ συμβούλιον δὲν ὤκνησε νὰ διατάξῃ τὴν ἐ-

ρευναν ταύτην δαπάναις τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας· ὅθεν λαθὼν προηγουμένως τὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ χώρου ἐν ᾧ οἱ τάφοι, κ. Μιχαὴλ Καλλιφρονᾶ, ὅστις πάνυ γενναιοφρόνως καὶ τὴν ἀδειαν ἔδωκε καὶ πᾶν δικαίωμα του ἐπὶ τῶν ἀνευρεθησομένων παρεχώρησεν εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἤρξατο μετὰ τοῦτο τῆς ἐρεῦνης τῶν τάφων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου διὰ τοῦ κ. Π. Σταματάκη.

Ὁ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐμπειρος οὗτος ἐρευνητὴς, γινώσκων ὅτι τοιοῦτοι τάφοι ἔχουσι συνήθως εἰσοδὸν, ἀνοίξας πλησίον αὐτῶν τάφρον, ἀνεῦρε τὴν εἰσοδὸν, ἣν καθάρισας ἀπὸ τῶν πολλῶν χωμάτων, προσχώρησεν ἐφεξῆς εἰς τὴν πύλην τοῦ μεγάλου τάφου, ἣν εὗρεν ἐκτισμένην μικροῖς λίθοις μετὰ ἀπλοῦ χρώματος καὶ ἄνω ἔχουσαν ὀπλῆν, τὰς δὲ τῶν δύο ἄλλων τάφων ὅλως ἀνοικτάς. Βεβαίως δὲ οὗτος ὅτι μεταξὺ τῶν χωμάτων τῆς εἰσοδοῦ καὶ τῆς κτιστῆς πύλης τοῦ μεγάλου τάφου ἦν τὸν τοῖχον κατέλυσεν, εὗρε πολλὰ λείψανα τέχνης ἀτάκτως ἐσκορπισμένα, ἐκ χρυσοῦ μὲν ὀλίγα, πλείονα δὲ ἐξ ὕλου καὶ ἐλέφαντος, ὀλίγα ἐκ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πηλοῦ, ἐτι δὲ ἀνθρακκας καὶ ὀστὰ ἀνθρώπων.

Τὰ περιστατικὰ ταῦτα διήγειραν εὐθὺς τότε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι ἠνοίχθησαν ἐν ἀρχαίοις χρόνοις πρὸς ἀναζήτησιν θησαυροῦ καὶ ὅτι πάλιν ἐκλείσθησαν. Ἡ εἰκασία αὕτη ἐβεβαιώθη ὕπερον ὅτε ἐζητήσθη μετὰ πάσης προσοχῆς τὸ ἐντὸς τοῦ μεγάλου τάφου χῶμα. Ἐν μέσῳ τούτου ἀνευρέθησαν ὅστ' αὐ καὶ ἐν τέλειον κρανίον ἀνθρώπου, ἀνθρακκας, διάφορα τῆς τέχνης ἔργα, ἀνεμεμιγμένα ἐν τοῖς χῶμασι· μόνον ἐν τῇ βορειοδυτικῇ γωνίᾳ τοῦ τάφου ὑπῆρχε σχεδὸν ἀμετακίνητον χῶμα, ἐν ᾧ παρατηρήθη σῶμα ἐκ τέφρας ἀνθρώκων μετὰ ὀστέων κεκαυμένων, οἷον σπῆμα εὗρέθη καὶ εἰς τοὺς τῶν Μυκηνῶν τάφους, ὡς βεβαίως ὁ ἀνευρὼν ταῦτα κ. Σταματάκης.

Ἡ ἐν προτέροις χρόνοις σύλλησις τοῦ τάφου τούτου ἐβεβαιώθη ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς ἐρεῦνης τῶν δύο παρακειμένων μικρῶν τάφων, ἐν οἷς ὀλίγιστα καὶ εὐτελεῆ πράγματα εὗρέθησαν μεταξὺ τῶν χωμάτων. Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι τούτους ἅμα ἀνακαλυφθέντας ἀνευρέθησαν κάτοικοι τινος τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ οὗτοι βεβαιοῦσιν ὅτι ὀλίγιστα πράγματα εὗρον ἐν αὐτοῖς. Ἡ σύλλησις λοιπὸν ἐγένετο ἐν ἀρχαίοις χρόνοις, ὅτε ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Μακεδόνων καὶ ἐτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπεχείρησαν οἱ τότε τυμβωρύχοι τακτικὴν τῶν ἀρχαίων τάφων ἐξέτασιν καὶ σύλλησιν. Ἐντεῦθεν καὶ ἐν τῇ πρὸ ἐτῶν ἀνακαλυφθεῖσθαι νεκροπόλει τῶν Ἀθηναίων, τῇ παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς πόλεως ἐκ Πειραιῶς, ἀνευρέθησαν τινες τάφοι ἠνεωγμένοι καὶ σεσυλημένοι ἐν πολὺ προγενεστέροις χρόνοις.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν τριῶν ῥηθέντων τάφων ἢ μᾶλλον συγχρόνως ἀναζητήσας ἀνεκάλυψε πρὸς ἄρκτον τούτων ὁ αὐτὸς κ. Σταματάκης διὰ τάφρου καὶ ἄλλου παρακειμένου αὐτοῖς μικροτέρου τάφου τὴν εἰσοδον, δι' ἧς εἰσελθὼν εἰς αὐτὸν καὶ ἀκριβῶς ἐρευνήσας, οὐδὲν λόγου ἄξιον εὑρεν ἐν αὐτῷ· διότι καὶ οὗτος ἠνοίχθη ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις καὶ ἐσυλήθη. Ἄλλαι ἐρευναι ἴσως ἀνακαλύψωσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου ἢ καὶ ἐπὶ ἄλλων πλησίον κειμένων τὴν ὑπαρξίν καὶ ἄλλων ὁμοίων τάφων. Ταύτην ὁμοίως τὴν ἀναζήτησιν, ὡς καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐν Μυκῆναις ἀνασκαφῶν ἀνέβηκεν εἰς ἄλλον κειρὸν τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιολογικῆς εταιρίας, ἐπειγόμενον νὰ τακτοποιήσῃ καὶ θέσῃ εἰς τὰ ὅμοια καὶ τὴν μελέτην τῶν φιλαρχαίων τούτων ἥδη ἀνακαλυφθέντας θησαυροὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Σπάτα ἐν ἰδιαιτέρῳ μουσεῖῳ, ἐν τῷ ἄνω πατώματι τοῦ μεγάλου μεσιδόμου τοῦ νέου Πολυτεχνείου τοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων, ὃ παρεχώρησε πρὸς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν εταιρίαν, αὕτη δὲ ἡτοίμασεν ἐξ ἰδίων πάσας τὰς πρὸς ἐναπόθεσιν καὶ ἀσφαλῆ διαφύλαξιν τῶν ἀρχαίων τούτων κειμηλίων ἀναγκαίως θήκας καὶ λοιπά.

Τὰ ἐν τοῖς τάφοις τοῦ Σπάτα ἀνευρεθέντα ἀνέρχονται εἰς 2,000 καὶ πλέον ἀντικείμενα ἐκ ποικίλης ὕλης, ἥτοι χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, ἐλέφαντος, ὕλου ἢ ὑλοειδοῦς τινος ὕλης, καὶ πηλοῦ· ἐν αὐτοῖς ὅμοιως οὔτε γράμματα ἢ ἐπιγραφὰι ὑπάρχουσιν, οὔτε νομίσματα, οὔτε σίδηρος, οὔτε εἰκὼν θεοῦ ἢ εἰδώλον, εἰμὴ μόνον δύο τεμάχια εὑρέθησαν ὁμοιωμάτων ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀσφύος καὶ κατωτέρω ἐν χυτῷ ἀναγλύφῳ ὑλοειδοῦς ὕλης, καὶ κεφαλὴ ἀνδρὸς ἐν κατατομῇ ἐξ ἐλέφαντος.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπομένῃς ἐπιστολῆς ἡγοράσθη ἐν Παρισίῳ, ἐπὶ δημοπρασίας, ὑπὸ τοῦ κ. Μαρκηίου de Quoux de St Hilaire, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἀπεστάλη ἡμῖν ἀντίγραφον.
Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΙ

Πρὸς τὰ μέλη τοῦ ἐν Παρισ. Ἑλλ. κομητάτου.

Εὐγενέστατοι Κύριοι,

Ἐσχάτως διὰ τοῦ στρατηγοῦ Ῥώσχ ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ σὰς γράψω. Τώρα πάλιν μὲ τὴν ἐρχομὸν τοῦ ἀνεψιοῦ μου Γιαννιτζίου εἰς τὰ αὐτόθι ἐκπληρῶ τὸ χρέος μου, καὶ σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ὁποίαν πρὸς ἐμὲ δεικνύετε εὐνοϊκὴν διάθεσιν.

Γνωρίζω ὅτι ἀπὸ κλοκαῖγαθίαν καὶ φιλελληνισμὸν κινούμενοι ἔχετε πρὸς ἐμὲ τὴν ἀγάπην, ὥστε ὅχι μόνον τὸν υἱόν μου θέλετε ν' ἀναθρέψετε ἐλευθέρως καὶ ἀξίως τῆς δόξης τῶν προγόνων του, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνεψιόν μου ἐζητήσατε διὰ νὰ τοῦ δώσετε τὴν αὐτὴν ἀνατροφὴν, ὅθεν κρίνω περιττὸν νὰ σὰς τὸν συστήσω.

Ἐκπλέω μετ' ὀλίγας ἡμέρας μὲ τὸν στόλον

μας ἐναντίον τοῦ ἐχθρικοῦ. Εἶθε αἱ εὐχαί σας νὰ μὰς ἐνδυναμώσουν νὰ τὸν νικήσωμεν κ' ἐφέτος ὡς καὶ ἄλλοτε! Καὶ εἶθε, ἂν τὸν νικήσωμεν, αἱ δυνάμεις τῆς Εὐρώπης νὰ παύσωσι τὸν σκληρὸν πόλεμον καὶ νὰ μὰς δώσωσι τὸ ποθοῦμενον!

Μένω
τῇ 6 Ἰουλίου 1826 (ἔ. π.) τῆς εὐγενείας σας
ἔξ Αἰγίνης. ὅλος πρόθυμος
ΚΩΣΤΑΝΤΙΝ ΚΑΝΑΡΙΣ.

ΛΑΠΘΕΙΑΙ

Ὁ σκύλος δάκνει, ὁ ταῦρος πλήττει διὰ τῶν κεράτων, ὁ ἡμίονος λακτιρίζει καὶ ἡ μέλισσα κεντᾷ. Ἄλλ' ὅσον εἶνε εὐκόλον νὰ σωθῇ τις παραμερίζων ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς μελίσης, τῶν κεράτων τοῦ ταύρου, τῶν ὀδόντων τοῦ σκύλου καὶ τῶν πετάλων τοῦ ἡμίονου, τοσοῦτον ἀποβαίνει δύσκολον νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ ζώου, τὸ ὁποῖον συγχρόνως κεντᾷ, λακτιρίζει, δάκνει καὶ πλήττει. Τὸ ζῶον τοῦτο καλεῖται σὲ κ' ἐγὼ.

Ἡ πολυτέλεια τοῦ πλουσίου εἶνε σωλὴν διαχετέων τὸ ὕδωρ δεξικμενῆς, ἐνῶ ἡ τοῦ πτωχοῦ εἶνε θύρα ἀνοικτὴ εἰς πᾶσαν ἐλευσιότητα, ταπεινώσιν καὶ αἰσχύνην.

Κατὰ τὸ τέρμα τοῦ προσκαίρου ἡμῶν σταδίου, πολλὰκις πειθόμεθα ὅτι ὁ ἀσπονδότερος ἡμῶν ἐχθρὸς ἦτο ὁ στενότερος ἡμῶν φίλος. (Ἄλφόνσος Κάρ).

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Κόρις διευθυντά,

Ἐν τῷ τελευταίῳ «Δελτίῳ τῆς Ἑστίας» εἶδον ἀπάντησιν σας πρὸς τὴν Κ^α Σ^α περὶ πταρμού. Εἶχετε δίκαιον νὰ εἴπητε, ὅτι τὸ αἴτιον τῆς εὐχῆς, ἣν ποιούμεν ἐπ' αὐτῷ, διατελεῖ ἀγνωστον. Ἐν τούτοις φαίνεται πως πιθανόν, ὅτι τὸ «γεῖά σου» ἐκεῖνο σημαίνει περίπου «εὐχομαι σοὶ ἵνα τοῦτο οὐδὲν σπουδαῖον σημαίῃ», καθ' ὅτι ὁ πταρμὸς συνοδεύει συχνάκις ἐλαφρὰς καταρροϊκὰς παθήσεις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀδῶν, αἵτινες πολλάκις δὲν περιορίζονται μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Ἄδικον δὲ φαίνεται ἔχον Γερμανὸς τις διάσημος παθολόγος, θεωρῶν τὴν εὐχὴν, ὡς συγχαρητήρια διὰ τὸ ἐλαφρὸν τῆς παθήσεως.

Ὁλος ὑμέτερος

ΘΑΛΛΟΣ.

Κατὰ τὰς πληροφορίας ἃς κατέλιπεν ἡ διοίκησις τοῦ Καποδιστρίου, ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου κατὰ τὰ ἔτη 1821 καὶ 1828 (ἦτο κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος) δύναται ὅλως κατὰ προσέγγισιν νὰ ὑπολογισθῇ διὰ μὲν τὸ ἔτος 1821 εἰς 938,765, διὰ δὲ τὸ 1828 εἰς 753,400.